

Inv. 3066

V. LEONESCU și T. DUȚESCU-DUȚU

Inv. 4353.

PENEȘ CURCANUL

DRAMĂ RĂȘBOINICĂ ÎN 4 ACTE

REPRESENTATĂ PE SCENA TEATRULUI NAȚIONAL DIN
BUCUREȘTI LA 11 ȘI 19 MAI 1902, CU PRILEJUL JUBILEULUI DE
UN SFERT DE VEC DE NEATĂRNARE, ÎN FAȚA

AA. LL. RR. PRINCIPIILOR MOȘTENITORI AI ROMÂNIEI

ȘI LA 28 NOEMBRIE 1902, ÎN FAȚA

MAJESTAȚII SALE REGELUI CAROL I

CU PRILEJUL JUBILEULUI DE 25 ANI DE LA CĂDEREA PLEVNEI.

BUCUREȘTI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-sor ION ST. RĂSIDESCU

16, STADA DÔMNEI, 16

1903.

6786

859-23

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
4353

CONTROL 195

Tóte exemplarele vor purta semnătura unuia din autori.

Indreana Suce

B.C.U. Bucuresti

C6786

MARELVI CAPITAN
MAJESTĂȚII SAIE REGELVI

CAROL I

AL

ROMANIEI

AVTORII

INCHINA ACĂȘTĂ ÎNCRARE.

SIRE,

Obiceiul pământului e ca, la zile de sărbătoare, cei mai mici s'aducă Maî-Marilor urare și daruri, pre cât i-or ertă puterile.

Astăzi se 'mplinesce un sfert de véc de când oștile Majestății Vóstre, intrând victoriose în cetatea Vidinului, săpară numele unei noui cuceriri pe lăspedea, unde sunt dăltuite isprăvile Celui d'ntâiu Rege al Românilor.

Ingăduiți, Sire, maî-micilor Voștri supuși să Vă dăruiască acest exemplar din lucrarea închinată Majestății Vóstre, ca un omagiū de dragoste și respect Neîntrecutului și Marelui Căpitan, prin a Cărui minunată vitejie și statornică înțelepciune s'au isbândit visele strălucitorilor noștri Voevođi din vremurile legendare.

Iar ca urare îndrăsnim să rostim cântarea sfintei noastre Biserici: „Mântuesce, „Dómne, norodul tēu și bine-cuvintēză „moștenirea ta; biruință Regelui nostru „asupra celor protivnici dăruiesce, și cu „crucea ta păzesce pe norodul tēu.“

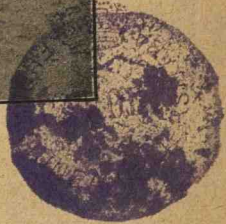
12 Februarie, 1903.

Suntem eu cel mai profund respect,
SIRE,

aî Majestății Vóstre,
prea plecași și prea supuși servitori

Vasile Leonescu și Teodor Dușescu-Dușu.

BRAVEI
ARMATE ROMÂNE

PREFAȚĂ

Presintând publicului românesc această dramă, după 25 de ani de la gloriosul război al Independenței, suntem dator să arătăm izvoarele de unde ne-am cules datele istorice și pe cari se întemeiază povestea noastră răsboinică.

Am cercetat „Luptele Românilor în războiul din 1877-1878“ de d-l T. C. Văcărescu, cele două lucrări ale d-lui George Coșbuc „Istoria Războiului pentru independență“ și „Povestea unei Corone de Oțel“, și tot ce am putut găsi utilizabil din datele publicate în „Monitorul Oficial“ de pe vremuri.

AUTORII.

Februarie, 1903.

P E R S Ó N E L E

Peneș, orfan din Bălteni.

Cobuz

Ținteș

Șoimu

Călin

Burcel

Godin

Braș

Vlad

Flăcăi din satul Bălteni, de pe moșia lui Iorgu Bălteanu.

Sergentul Mătrăgună.

Iorgu Bălteanu, colonel în rezervă.

Radu Vălimăreanu, mare agricultor și întreprinzător.

Viorénu, căpitan de vânători.

Valter Mărăcineanu, căpitan de dorobanți.

Victor Bălteanu locotenent " "

Edgard Vălimăreanu, sub-locotenent de dorobanți.

Moș Kivu, răzeș din Bălteni.

Boiciu, vătaf pe moșia lui Radu.

Voicu

Jon

țărani bătrâni.

Constantin Tăerel, sergent de vânători.

Părvu Moșu, vânător.

Picurarul de la Pind, dorobanț.

Doctorul Crinescu, medic militar.

Lisandru, băiat de 21 ani.

Radu, băiat de 9 ani al lui Tăerel.

Un Călăraș,

Maria Bălteanu, nevasta lui Victor.

Rodica, logodnica lui Peneș, fata lui Kivu.

Sanda, mama lui Ținteș.

Gherghina, mama lui Cobuz.

Floarea, nevasta lui Tăerel.

Ileana } fete din Bălteni.
Stana }

Țărani, orașeni, preoți, oștire, sanitari, lume de pe lume.

ACTUL I.

TEATRUL ÎNFĂȚIȘEAZĂ O PIAȚĂ DE SAT. ÎN STÎNGA PL. I, CASĂ DE ȚERĂ CU CERDAC. ÎN DRÉPTA PL. I, CASA SFATULUI. ÎN DRÉPTA ÎN FUND, CÂRCIUMĂ, CU POLATĂ. SUB POLATĂ MESE CU SCAUNE DE LEMN. DE LÂNGĂ HAN URCĂ UN DRUM SPRE STÎNGA ÎN FUND PE CÔSTĂ, CARE DĂ SPRE BISERICA SATULUI. E DESPRE ȊIUĂ SPRE SFÎRȘITUL LUI MAIŪ. TOIŪ DE PRIMĂVARĂ. ÎN FUND PĂDURE AURITĂ DE RAZELE SÓRELUI DE DIMINÉȚĂ. DEPARTE SE AUDE TÓCA ȘI CLOPOTUL DE LA BISERICA DIN DÉL. RODICA ESE DIN CĂSUȚA DE LA STÎNGA CU O COFĂ ÎN MÂNĂ ȘI SE ÎNDREPTÉZĂ SPRE FUND. BOICIU ÎI ESE ÎNAINTE VENIND PE DUPĂ NISCE PLOPI ÎNALȚI, CE SUNT ÎN FUND. SE APROPIE BINIȘOR DE EA ȘI-I STĂ'N DRUM.

SCENA I.

RODICA, BOICIU.

BOICIU

Bună diminéța, Rodico.

RODICA (*speriindu-se*)

I! credeam că e ucigă-l-crucea! — Da de diminéța
ai pornit, logofete, pe drumu-ăl mare.

BOICIU

Cam de diminéța, dar n'am prea avut noroc; că,
uște, mi-ai eșit cu sec în cale.

RODICA

Apoi, de, logofete! Dumneșeu îi dă omului după inima lui.

BOICIU

He! dac'ar fi cum ăică, cu plin mi-ai fi eșit; că mult mi-î plină inima de dragostea ta.

RODICA

Zău! . . . mă mir, logofete, cum nu ți s'a urit de când îmi tot spuî povestea asta! (cu ton hotărît). Nu pricepi, omule, că-mi ești urit! Sciî bine că m'am logodit și te ții de mine ca umbra . . . Ai noroc că nu e Peneș alt-fel de om, că . . . Zău, caută-ți de drum; o să mă faci să-î spuî și lui nașu Iorgu, și ți-oi plînge de milă.

BOICIU

Îmi pare rău, Rodico! De ce te porți așa cu mine? De câte ori am vrut să-ți spuî patima, m'ai luat în rîs. Rău faci, Rodico! De? oîu fi avînd și eî ce-vă pus de-oparte. Când ești om cu minte și slujescî la boeri, nu te lași cu mîna gólă (oftînd adînc). Dac'ai vrea tu?... Măine am plecà; am trece Dunărea și ne-am așezà la mine acasă. He! märe! ce om aș ajunge eî în țară la noi cu o nevastă ca tine.

RODICA

Eî să-ți fiî nevastă, și'n țară la tine?

BOICIU

De ce n'ai fi? Dór nu sunt păgân. . . . suntem de o lege.

RODICA

De o lege om fi, păgân nu ești; — dar eū sunt Româncă. Și după cât țiiu minte din povești, și din ce am vădut și audit pe lângă casa părintescă, nu cu venetici ca de-alde tine se'ncuscresc Români! Vouă vă dăm adăpost, vă dăm un codru de pâine, când fόμεa vă rêsbesce, un căuș de apă, când vi se frige sufletul de sete; — dar, dragoste cum vreți voi, laconilor, nu vi se pôte da! Dragostea nóstră e pentru flăcăii nóștri, — dragostea mea e a lui Peneș.

BOICIU (*înrețit*)

A lui Peneș? — (*după o pauză*). Adinéri ți s'a părut că-l veđi pe ucigă-l-crucea. . . . Hm! Inchină-te, Rodico, și ți Dómne feresce!

RODICA (*inchinându-se*)

Fie pe pustii locuri!. (*pornesce spre cărarea de pe cóstă*)

BOICIU (*surprins de plecarea ei*)

Te ducî? . . .

RODICA (*riđend cu hohot și întorcându-i spatele*).

Fug de ucigă-l-crucea! (*Ese pe cărare riđend. Boiciu rămâne inlemnit privind lung după ea. In vremea asta au intrat dinspre partea cârciumei pâlcuri de țărani între cari: Cobuz, Șoimu, Bran și Vlad. Acești din urmă se aședă la o masă sub poartă, unde câriumarul le aduce vin cu óla. Din partea cea-laltă pe când risul Rodichi se aude încă, intră Voicu și Ión. Toți cei intrați fac diferite grupuri cu aerul îngrijat și vorbind între ei.*)

SCENA II.

BOICIU, VOICU, ION, COBUZ, ȘOIMU, VLAD,
BRAN. — ȚĂRANI.

VOICU

I-auđi, Ióne, cum mađ ciripesce privighetórea?

ION

Să-ı facă Dumneđeú parte luı Kivu de ea.

VOICU

Eh! Măre! stă drumetu'n loc și ascultă așa vers de păsărică. Ia te uıtă, până și logofátu Boiciu a înlemnit ascultând.

BOICIU (*desmeticindu-se*).

Eú ascultam adecă

VOICU

Păi, ce điceam și eú . . . ascultaı privighetórea.

BOICIU

Ba, venisem să regulăm cu zapisele la primărie, și tocmaı v'așteptam. Ce faceți? Peste douě-trei săptămānı începe secerișul: vė arde să luați parale orı ba?

VOICU

Ce staı de vorbescı, logofete, de zapise și de seceriș? Da cine o să mađ secere?

BOICIU (*neînțelegând*).

Cum ?

VOICU

Uite bine ! — N'ai auzit ? Ne ia feciorii la răsboi. —
Dumneata, par'c'ai trăi pe sub pământ.

BOICIU (*cu gându 'n altă parte*).

Ha !

ION

Fie că greu ești de cap ! N'ai auzit că a venit
sergentul Mătrăgună, cu ordin, și umblă din casă în
casă de ne strânge flăcăii ?

BOICIU

Ce spui, frate ?

VOICU

Aoleu ! bine, pe la dumneavoastră e foc și pîrjol și
dumneata habar n'ai ! Parc'ai veni de pe lumea ailaltă !

BOICIU

Apoi, pe la noi, peste Dunăre, cam așa se petrec
lucrurile, tot cu mâna pe cuțit.

ION

Acum ați dat de dracu; s'a îngroșat gluma ! Vă
pustiesce țara.

BOICIU

Ce-mi pasă mie.

SCENA III.

Aceași, MOȘ KIVU

MOȘ KIVU (*care măi dinainte se ivise pe prisă, coborând spre Boiciu.*)

Da milă ți-e de némuri, logofete Boiciule?

BOICIU

He! Par'că tot cu némurile am trăit eă!

VOICU (*vătre Kivu*)

Ce să-ı fie milă de némuri! Unde măi gădesc eı
ogor mănos și primitor ca'n țara Românului? Cu
câiniı să-ı ieı la gónă și nu se'ndură să se deslipescă
de aici!

BOICIU

Da ce, credeți că o să măi staă mult?

KIVU

He! sciă eă că n'o să staı. Până ți-ı umple punga;
ıți ieı donicióra și p'aci ți-e drumul!

ION

Ce staı de vorbescı, Kivule! Logofetu trage nădejde
să-l ginerescı!

KIVU (*cu humor*)

Zăă, logofete?

BOICIU (*incurcat*)

De!.....

KIVU

Bată-te vina ta, halvițarule! (*Voicu rîde cu hohot*).BOICIU (*cu ôre-care îndîrjire*).

Așă te-am pomenit, Kivu! — Dar, eă n'am venit aici să v'ascult glumele! Am venit după daraveri. (*către Voicu și Ion*) Mergeți la primărie să facem zapisele? Boeru mi-a poruncit să isprăvim astăzi... eă sunt slugă credincioasă.

KIVU (*cu tătă inima*).

De slugărie să ai parte, căte țile ăi aveă!

ION

Cată-ți de drum, logofete, și mai lasă-ne cu zapisele alea că ne-aminte de alte treburi acu.

BOICIU

Va să ăică nu vrei? Sănătate! Mă duc să-ı spuı boerului, să vie el să se înțelégă cu voi.

KIVU

Cale bună!

VOICU

Și lungă, logofete! (*Boicîu ese*).

SCENA IV.

Aceiași, fără BOICIU, apoi treptat intră alt pâlț de țărani, printre cari CODIN, BURCEL și CĂLIN.

(Aceștia se duc sub polată între cei-l-alți flăcăi).

ION

Eh! Kivule, mi-eră rușine, de față cu veneticu, să-ți spuî focul ce mă arde! Acuma suntem între noi; nu mai pot! va să răsufli!... Ne iea feciorii, nu e glumă!

KIVU

Las' să-î iea! De ce n'am și eî fecior; cum l'ași mai trimite!

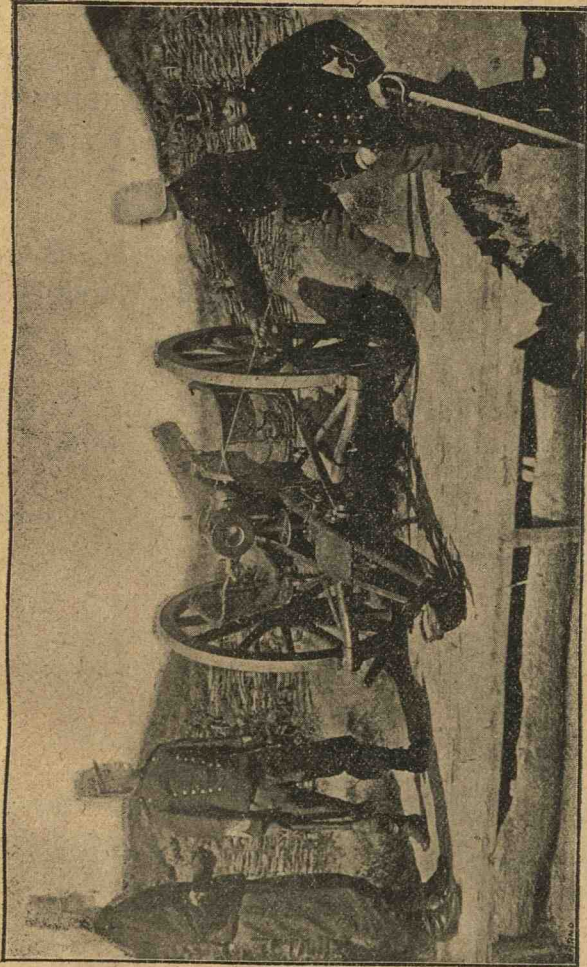
ION

Dar ogoru se pustiesce rămas pe nădejdea copiilor nevîrstnici, a muerilor și a bătrânilor gârboviți. Când sórele de vară auresce spicul grâului; când iérba cóptă suspină de dorul cósei; se răpesc câmpuluî rodnic brațele vînjóse ale flăcăilor și se asvirle pustiuluî îmbelșugarea luncilor.

KIVU

Când pe moșia strămoșescă s'abate stolul de lăcuste și întunecă razele sóreluî, amenințând ogórele să rămâie sterpe, ca vatra foculuî, flăcăii va să-și ascuță cósa să întîmpine vrăjmașii, și rodu-o cresce singur, că lanurile sunt mănóse și Dumneđeü e drept!

(In vremea asta au intrat mai multe țărance, fete și copii și s'au amestecat printre cei veniți mai înainte. Alle cărduri de țărani es din primărie și se'ndreptéză către cei-l-alți, vorbind între ei.)

Bateria Carol la Calafat.

SCENA V.

MOȘ KIVU, VOICU, ION, COBUZ, ȘOIMU,
VLAD, BRAN, CODIN, CĂLIN, BURCEL, SANDA,
GHERGHINA, ILÉNA STANA, LIXANDRU, ȚĂ-
RANÎ, ȚĂRANCE, FETE, COPII, apoi ȚINTEȘ.

SANDA *(către copiii cari chiuesc cu Lixandru)*

Maî tacă-vă gura, bróscelor! *(îndreptându-se către grupul care-l face Kivu, Voicu și Ion).* Ce maî aflarăți, Voicule?

VOICU

Ni-î iea cuscră, Sando.

SANDA

Vai de noi, Gherghino, rămânem pustii pe drumuri!

ILÉNA

Și pe Cobuz îl iea, leică Gherghino?

STANA

Il iea și-pe Ținteș. al d-tale, lele Sando?

SANDA

Îi iea pe toți, pe toți! *(o înecă plinsu. În vremea asta Ținteș a ieșit din Primărie și dând cu ochii de măsă se oprește lângă ea).*

ȚINTEȘ

Dar, ce mamă, iar plângi? Ia, nu maî boci; că de o fi să mor, m'-ei boci destul atunci. Acu, maî țineți

și tu inima. E a cobe, zău, să plângi pe om când plăcă
la drum.

SANDA

E drum lung, Ținteș, maică; lung și neisprăvit !

ȚINTEȘ

Apoi, l'om măi scurtă și noi.

COBUZ *(de sub polată, arătându-l pe Ținteș celorlalți).*

Eh ! uite și Ținteș !

ȘOIMU *(strigându-l)*

Măi vere, Ținteș, ia vino'ncea !

(Ținteș urcă spre ei trecând pe lângă grupul fetelor)

ILÉNA

Ia te uită, surată Stano ! Cât e de mîndru Ținteș.

STANA

Păcat de el ! Cine scie dacă s'o măi întorce ?

ȚINTEȘ

(Sub polată, cercetându-i pe flăcăii care-l impresoră)

Ne-am strîns toți, fraților ? .. Ia stați mă ! .. Uite
Șoimu ... și vëru Călin ... *(dându-i mâna)* Noroc, vere
Căline ! Uite și Vlad, Bran, Codin, Cobuz, ... da ..
par'că lipsesce unu ... hein ?

COBUZ

Dór Peneș nu e.

ȘOIMU

Eră cu Mătrăgună mai adinéuri, pe la capu satului.

VLAD

Te uită să-î veđi !

ȚINTEȘ

Cum vă e chefu, fraților ?

ȘOIMU

Păi de mă, vere ! . . . de chef nu prea ducem doru, dar de ! . . . Te uîți colea : o mumă bătrână, — bo-
cind ; — dincolo : un bîet tată amărît. . . . Orî-cât de
voinic să fiî, ți se 'nmóe inima de mila lor. Ș'apoi
am vrea să scim într'un fel : orî plecăm orî ba !

MOȘ KIVU *(care a urcat spre ei)*

Vî-e aminte de plecare, mă taică ?

ȘOIMU

Maî ne 'ntrebî ?

MOȘ KIVU

Atuncî, iacă să vă spuî drept. Mî-a spus colonelul
— Conu Iorgu : plecați, copii ; și să fiți voioși că vă
duceți să apărați hotarul țării.

FLĂCĂII *(inviorați)*

Ura !

MOȘ KIVU (*aruncându-și ochii spre slinga*).

Eh ! uïte și nașu Iorgu.

VOICU (*privind spre partea de unde vine Iorgu*)

Totdeauna voios și rumen la obraz ! — Așa boer de trebă mai rar !

SCENA VI.

Aceiași, IORGU, MARIA.

(Iorgu intră cu Maria. Țăranii scoțându-și pălăriile îl inconjoră pe Iorgu. Țărancile și fetele se strâng în jurul Mariei. Copiii se jocă prin fund : unii suindu-se prin pomi, alții alergându-se pe cărare, alții stând jos în grup. Sub polată, cârciumarul aduce mereu vin, în ôle, flăcăilor, cari se încing la bêtură. Toți stau scâlțați de lumina sórelui care, acum s'a ridicat spre nămieș.)

IORGU

Bună diminéța, ómenî bunî.

MOȘ KIVU

Bună să-ți fie inima, boerule.

SANDA

Sărutăm mâinile, cuconiță. — 8ă vë dea Dumneđeű vești bune de la conu Victor.

MARIA

Să te auđa Dumneđeű, mamă Sando, că nu ne-a mai scris de mult, și sunt tare îngrijată. Se vorbesce că o să-î trecă peste Dunăre.

IORGU

O să-î trecă și peste Dunăre, că Turcu s'a hainit.—
Noi am stat să ne apărăm hotarul cu pace, și ei s'au
pornit cu război în potrivea noastră. Și după câte am
învățat și am moștenit de la străbuni, când ți se a-
menință moșia cu încălcare, de cât să-l lași pe duș-
man să trecă la tine, mai bine să treci tu la el. Așa
e, fine Kivule ?

MOȘ KIVU

Veđi bine! — Cam așa le spuneam și eu cume-
trilor. Da... omu e slab... de?... unu are fecior...
altu are noră... cutare fecior are mamă bătrână...
și greu fii vine Românului să se desprindă de ce-î
e drag.

VOICU

Greu... greu, boerule.

IORGU

Greu e, fine. Dar trebuie să ne desprindem cu voio-
șie de ai noștri și să-î îmbărbătăm la chemarea pe
care o face țara în nevoie! Și e mare nevoia!.. Toți:
tînăr și bătrân, plugar, negustor, boer; toți și de
pretutindenă, cu brațul, cu mintea, cu îndemnul, să
se scôle, să pornescă și potop să se nărue în po-
triva vrăjmașului! — E sfîntă datoria, și fără preget
trebuie plătită!

MOȘ KIVU

Ai audit, Ióne? Ai audit, Sando?

IORGU

Dar ce, fine Kivule, nu cum-vă bătrânii staū în cumpănă și tînjesc în așa cés să îmbărbăteze pe flăcăi ? !

SANDA

De, cónce Iorgule, sunt văduvă. . . . Un fecior am și un băetan de nouē ani.— Ce mă fac singură, pustie, cu un copil bun de jócă, ci nu să aducă sprijin unei mame îmbătrânite în necazuri !

IORGU

Da eū n'am flăcău ca și ai voștri de voinic ? Și uite. . . am rămas eū cu noră-mea. . . . și el s'a dus. Și fratele noră-mi, nu-l sciți ? Nu e și el, dus acolo unde pe toți îi chémă țara ? . . Măine, poimăine, póte să plec și eū, póte să mă cheme să iaū comanda vre-unuī regiment ; și v'o spun, pe sufletul meū, că aștept cu nerăbdare de tîner césul în care voiū putē să mă pun în fruntea oștenilor !

MARIA

Să pleci și tu, tată ! Nu mi s'aū ofilit óre în deajuns obrajiū de dorul lui Victor ? . . . Să rămăiū și fără tine ? . . . Să nu-mī mai încăldesc sufletul nici de mângaierea vorbelor tale ? . . . (*o inécă plânsul*).

IORGU

Stăpânesce-ți inima, Mario, căci nu se cade să sporim durerea acestor bieți bătrîni, lăsându-ne în césul ăsta pradă înduioșerii nóstre (*védîndu-l pe Radu care intră*). Eh ! . . . Iacă și cuscru Radu.

MOȘ KIVU

Cam mohorît la față boeru !

SCENA VII.

Aceiași, RADU.

RADU (*intrând foarte agitat cu o scrisore în mână, umblă de colo până colo, par'că nu ar vedea pe nimeni*).

Poftim! . . . (*Mai agitat*). Poftim !

MARIA (*eșindu-i înainte*).

Ce e tată ? De ce ești așa îngrijat ?

RADU

Cum ce e?.. Cum de ce? . . . Mai mă întrebă și ătu de ce! — Nu vești?.. Am primit scrisore ..

MARIA

De unde?

RADU

De la procopsitu de frate-tău !

MARIA

Ce scrie de Victor?

RADU

Ce să scrie ? prăpăstii! . . . Imi vine să turbez! . . .

MARIA (*însăimintată*):

Nu cum-vă e rănit Victor?

RADU

Ce Victor?... Edgard....

IORGU

E!... I s'a întâmplat ceva?...

RADU

Ce să i se 'ntîmple?... De ce vă speriarăți, frate?...

MARIA

Ce spune de Victor?....

RADU

Îmi cere două mii de franci.

MARIA

Cine? Victor?

RADU

Cine îți vorbește de Victor?... Edgard!.... frate-tău!.. Uite!... (*îi dă scrisoarea*) Citesce.

IORGU

Bată-te norocul, Radule!... M'ai speriat și pe mine cu ametele ta!... Ce atâta necaz că-ți cere băiatu două mii de franci?

RADU

E! scii că ai haz și mata, cóne?... Cum, Iorgule, dragă!... Adică, eă alerg de colo până colo după afaceri... cutreer țara.. să fiu gata la termenul contractelor. — Scii bine, m'am vîrît într'o sumă de furniturî: fân pentru artileria de la Calafat; orz pentru călărașii de la Turnu-Măgurele; mă pune dracu să iaă și furnitura pentru ambulanță!.. E!.. ambulanța asta mi-a dat de cap! Scamă, bandaje, vată... flécuri!... E! Spune tu!... Auđi!.. două miî de franci! Așă îi scrie copilul din răsboiă, lui tat-sëu?... De asta mi-arde mie acum?

MARIA *(după ce a celii scrisórea).*

Nimic! Nimic de Victor!... Ce-o fi asta

RADU

Păi, Victor nu-î cere parale lui taică-sëu, că e băét cu minte.

IORGU

Zëu! ai haz, Radule.

MARIA *(cătire Iorgu).*

Ce đicî, tată? Să nu i-se fi întîmplat ceva lui Victor?

IORGU

N'ai grije, astăđi trebuie să primim și noi vre-o veste.

RADU *(intorcéndu-sé cătire Voicu și Ion).*

Da ce-mî spuse neghiobu de Boiciu? Điceă că nu

vreți să iscăliți zapisele. E! Ce facem?... V'ați hotărât?... Vă dau arvună; și după secere și cósă cât o eși ne socotim.

ION

De, Boerule!... Dumneata nu vezi că flăcăii stați gata de ducă?...

RADU

E! și dacă se duc flăcăii, noi să lăsăm finu să putredescă?... *(Scoțând punga)*. Ține doi poli arvună și noroc să dea Dumneșeu!

ION *(codîndu-se)*

De, cónce Radule!... Sciú eú... s'o ieau... să n'o ieau... Póte că... de... sciú eú?...

RADU

Cum, de?... Nicí cu parale nu pot să-mí cumpăr marfă?... Arđă-l focu de rásboiú!... V'a amețit pe toți... de, nu mai póte omu să-și vadă de treburi!

IORGU

Să-l arđă focu, dar cu el íți faci treburile!

RADU

Grozav mi le fac!... Nu veđi?... Copiíi duși la rásboiú... Eu fierb aici!... N'am ómení.. risc parale!. Maria oftéză mereú!.. Ce, cređi că pe mine nu mă dóre?... Aici balamuc cu antreprizele?... și Edgard ímí mai cere și două mií de franci!

IORGU

Dacă îi trebuie băiatului!... Nu se uită un om bogat ca tine la două mii de franci când își scie feciorul dus pe câmpul de onoare! Ca mâine o să-l vezi cu pîeptul plin de decorații!

RADU

Câmpu de onoare . . . decorații!... Uite... decorațiile astea vă scot din minte pe toți!...

LISANDRU *(alergând la Ținteș sub polată).*

Nea Ținteș!... vine neica Mătrăgună și cu nenea Peneș! *(mișcare printre flăcăi. În fund se arată Mătrăgună cu Peneș. Peneș poartă căciulă de Curcan).*

SCENA VIII.

Aceeași, MĂTRĂGUNĂ, PENEȘ.

PENEȘ

Noroc, flăcăi!

MOȘ KIVU

Eh! Iacă și Peneș Curcanu!

MĂTRĂGUNĂ *(intră).*

Cu sănătate, băeți! ce mi dați să vă dau o veste mare?

TOȚI

Ce veste?

ȘOIMU

Plecăm orî ba?

MĂTRĂGUNĂ

Plecăm chiar acum ! Uîte și ordinu *(îl scôte din tunică)*.

TOȚI

Ura !

MĂTRĂGUNĂ

Gătiți-vă de drum ! Peste un ceas să fim la Vasluî.

TOȚI

Trăiți ! *(mare mișcare printre toți)*.IORGU *(înfierbântat, înaintând în mijlocul lor)*.

Să trăiți voi toți, copii ! Inflăcărarea vóstră mă învioréză ca trîmbița de răsboiî.

MĂTRĂGUNĂ *(în pozițiune militaréscă, înaintéză spre Iorgu)*.

Trăiți, Domnule Colonel ! .. Poftiți și o scrisóre . . . am găsit-o la subprefectură.

MARIA

Trebuie să fie de la Victor ! *(Iorgu cu Maria cobórá și citesc scrisórea. Mătrăgună a ureat și se află acum cu Peneș între flăcâii ceî opt, cu cari ciocnesc sub polată. Moș Kiru, Voicu și Ion se află lângă Radu. Sanda Gherghina, Ileana, Stana, în mijlocul scenei. Cel-lalți țărani, țărance, în diferite grupuri)*.

SANDA *(căt're femeile și fetele din prejurul ei)*

Haî, Smarando ; haî, Gherghino ; haideți, fetelor, să le

pregătim merinde copiilor, (*pornesc să iasă. Mamele sînt mișcate, fetele vióte.*)

ION (*către Radu, cu totul rēpus*)

Adu'ncoa arvuna, boerule, să am ce-î da băiatului la drum. . . și-oiú costi eú fínu cu ăi micí. (*Radu, fórte mulúmít, scóte punga și-í numără parale.*)

VOICU (*către Radu*)

Imí dai și mie, cóne Radule, arvună pentru petecul ăla de ovăz din vale?

RADU

Cum să nu-ți dau? Na un pol, și noroc să-í dea Dumneđeú! . . . (*Ion și Voicu, după ce au luat paralele, se duc după ceilalți sátení, cari încep a eși prin diferite părți ale scenei.*)

MOȘ KIVU

Par'că ți-a mai venit inima la loc, cóne! . . . Dai la baní ca la răsboiú! . . .

RADU

Dau! . . . că răsboiú fără baní nu se póte! . . . Cum a ȓis Napoleon! . . . Uíte scrisórea lui fiu-meú! . . . Două mií de francí.

IORGU (*care a cetít scrisórea cu pornire mare*)

Ah! . . . Bucurē-te, Radule! . . . In curínd o să trecem Dunărea!

RADU

Dunărea? : . . Cum? . . .

IORGU

Imi scrie Victor! Lucrurile s'au înăsprit. — Turcii au început serios să ne încalce hotarul! — *(măi în taină)* Pe de altă parte, se vorbește că Impăratul Alexandru ar fi cerut alianța noastră . . . și Măria Sa a consimțit.

RADU

Bravo! . . . Ti! . . . Ce idee! . . . Mă arunc la antrepriza chereștelor pentru pod . . . Va să ȳică, ne batem de-a binele? . . . Rășboiul nu glumă?

IORGU

Rășboiul . . . și rășboiul hotărîtor pentru sôrta țării noastre.

RADU

Mă duc să-î răspund lui fiu-meu . . . să-î trimet și o mie de franci. O fi avînd nevoie băiatu. . . trebuie să fie o scumpete a dracului pe la schele! . . . Urc prețul fînului! . . . Dacă le place! . . . Bine că apucaii să dau arvună! . . . Cu dulce, Iorgule . . . Sărut ochișorii Marioaro . . . *(îi strînge mîna lui Iorgu și o sărută pe Maria; apoi foarte preocupat, urcă și se oprește în dreptul lui Mătrăgună, care acum a eșit împreună cu Peneș de sub poartă. În vremea asta, de pe cărarea de sus, se vede coborînd Rodica cu coșa plină).* Mă băieți, să nu plecați că am să vă dau și eu o scrisore pentru fiu-meu. *(Pornește spre cărarea din cîstă, unde îl întîmpină Rodica)* Să trăesci Rodico. . . Imi eșiiș cu plin! . . .

Cu plin să-ți mîergă trebile tale
Precum tu, dragă, ne ești cu plin!

RODICA

Să te auđă Dumneđeu, cône Radule. — *(Radu ese. Rodica coboră. Mătrăgună intră iar între flăcări).*

SCENA IX.

IORGU, MARIA, MOȘ KIVU, PENEȘ, MĂTRĂGUNĂ,
CEI OPT FLĂCĂI, sub polată, RODICA.

RODICA

(dând cu ochii de Peneș îmbrăcat dorobanț, lasă aprópe să-ı scape cofa din mână și se duce drept și hotărît la el).

Va să ȃică... plecî, Peneș?... .

PENEȘ *(mîndru).*

Plec, Rodico! — *(Rodica isbucnesce în plîns).*

MARIA *(apropiîndu-se de ea).*

De ce plîngî, Rodico?

RODICA

Cum n'așî plînge, nașă Marióro? De ce m'am mai logodit cu Peneș, dacá a fost scris să rêmáiũ văduvă așá de curînd?

IORGU

Nu trebuie, finá Rodico, să plîngî la așá cés. Peneș are nevoe de îmbărbătare, nu de bocet!... Aĩ vrea să-ı pará rěũ cá plécá în rėsboiũ?—Ce ȃici, fine Peneș?

PENEȘ

Rar prilej are flácául să-șî arate vitejia! — Mĩ-e milá de Rodica, și mĩ pare rěũ s'o sciũ rěmasá singurá. Dar, uíte: n'are pildá pe conıȃ Marióra?... Și óre numai conıȃ Marióra o fi rěmas singurá?... Câte inimĩ n'or fi plîngênd de dorul celor ínstráinaȃi! — Ne-

norocită e muma care nu are fecior să-l jertfescă binelui țării, și mirésa care nu are parte să-și îmbrățișeze iubitul pornit pe drumul vitejilor.

IORGU

Așa e, Kivule, că am avut dreptate când ți-am spus că-ți dau flăcău pentru Rodica, cum rar se întâlnește în rîndul voinicilor?...

PENEȘ

Să trăesci, Domnule Colonel! — Mi-ai fost în tot-d'a-una povățuitor la bine; și la curtea dumitale am învățat să fiu cinstit și harnic. Prin chezașia vorbelor dumitale am putut să mă apropiu de cea mai minunată flóre de pe răzórele Báltenilor. Dumneata m'ai logodit cu Rodica și numai Dumneđeű va puté să-ți răsplátescă atáta facere de bine. — Eű ce pot să fac?... S'o iubesc, să-ți fiű recunoscétor tótă vieța și să pornesc cu toți flăcái să-mi fac de o potrivă datoria către țară! Și dacá o vrea Dumneđeű să ne întórcem biruitorű pe la vetrele nóstre, ne-om aședá în pace, și om povesti ispráville nóstre urmașilor, ca prinos pentru întelepciunea fruntașilor némului!

IORGU

Frumos ai grăit, mîndrule oștean! — Ah! Cum fierbe în mine, Kivule, dorul să merg cu eű alături. Zéű, multă vreme n'o să-mi ruginéscă sabia în perete! — Mario, avem minunat prilej să-ű trimitem vești lui Victor prin finu Peneș. — (*stringéudu-ű mána în Moș Kivu*). Cumetre, ai tot dreptul să te mîndresci cu așa ginere! — (*întorcéndu-se și véléndu-ű pe flăcái sub polatá*).

Ciocniți paharele, voinicilor, și închinați pentru biruința care vă așteaptă. Mătrăgună, istețule sergent, ține... și beți în sănătatea voastră! — *(ii dă bani)*.

MĂTRĂGUNĂ ȘI TOȚI FLĂCĂII

Trăiți! — *(Iorgu ese cu Maria. Moș Kivușil petrece, apoi se întorce și se amestecă printre flăcăi)*.

SCENA X.

RODICA, PENEȘ, MOȘ KIVU, MĂTRĂGUNĂ,
CEI OPT FLĂCĂI.

MĂTRĂGUNĂ

Măi vere, Peneș, fă-te 'ncoa să ciocnim și cu tine un păhărel!

PENEȘ

Măi am câte ceva de grăit cu Rodica, și voi fi numai al vostru pe urmă.

ȘOIMU

Apoi, dacă e dragoste!...

MOȘ KIVU

Păi, tinerețe nu e?...

MĂTRĂGUNĂ

Să trăesci, moș Kivule!... Törnă măi Vlade, și stai colea, moșule, să-l auți pe Cobuz cum ȃice din fluer!
(Cobuz își scote fluerul de la briu și începe să cânte încet o doină. — Peneș și Rodica sunt în față).

RODICA

(apucându-l de amândouă brațele și uitându-se țintă în ochii lui).

Va să ȳică, a fost scris, Peneș, să rămâi văduvă înainte de a fi fost mirésă? . . .

PENEȘ

Rodico, dragostea care ne légă, mai puternic ne întăresce sufletele prin încercarea la care Dumneđeu ne pune în clipele astea grele. — Oștén al țerii mele sunt eú ; tu 'mí ești mirésă! — Míndră să fii că ești alésa unui flăcáu, care la sunetul trímbiței de mîntuire, nu pregetă, ci : voios ca șoimul cel ușor ce sbórá de pe munte, se duce să-și jertféscă dragostea pe altarul patriei.

RODICA

Du-te Peneș, du-te cu Dumneđeu! . . . Mărétă va să fie biruința, căci de cea mai nemărginită dragoste e chezáșuită!

PENEȘ

Rodico, e atáta îmbărbătare în cuvintele tale ca și în versul doinei, ce atát de míndru rázbate de sub degetele lui Cobuz! (Doína lui Cobuz se aude mai puternicá Peneș urcă spre el de mánă cu Rodico). Doinesce! frate Cobuz, doinesce Și precum odiniórá doína îmbărbată pe haíducí în codru, tot ast-fel să ne îndemne pe noi spre zarea biruinței.

MOȘ KIVU

Să trăesci, ginere!

ȘOIMU

Vin, frate Peneș, să închinăm în sănătatea Rodichei!

PENEȘ

Viū, fraților!... și din totă inima!... (*urcă sub polată*).

MOȘ KIVU

Veđi, Rodico, de pregătesce ceva merinde de drum lui Peneș. (*Rodica intră în casă*). (*către Peneș*). O dóre greū, mă băete, că tare a ars'o pustia de dragoste la inimă. Da, ce o să mă duc eū în rėsboiū și să rămăi tu pe vatră în cenușe cu ea? Iată mă!...

MĂTRĂGUNĂ

Bună inimă ai, moș Kivule, ținea-te-ar Dumneđeū!

MOȘ KIVU

Da ce? să-mi fac inimă rea?... He! mă băeți, mare minune de nu m'ęți vedé și pe mine p'în partea locului!

ȘOIMU

Să vii sănătos, moș Kivule!

ȚINTEȘ

D'abiă n'ei măi înveseli cu glumele

VLAD

Și n'ei măi alină durerile!...

MĂTRĂGUNĂ *(cheftiū, suindu-se pe un scaun cu ulcica în mână).*

Noroc, flăcăi!... Să ne dea Dumnezeu izbîndă și să-î găsim sănătoși pe ei de rêmân pe acasă.

FLĂCĂII *(ciocnind paharele)*

Noroc!....

(Cobuz începe a cînta din fluer o horă saltăreță. Unii din flăcăi chiuesc și se prind la joc cu multă vioiciune. În vremea asta, a apărut Radu, urmat de Boiciu. Radu cędându-i la joc, rêmâne incremenit; moș Kivu fôrte voios vędendu-l, îl întîmpină).

SCENA XI.

Aceiași, RADU, BOICIU, ION.

MOȘ KIVU

Vino încoa, boerule, că s'a întăritat chefu!...

RADU *(cu o scrisore în mână).*

Uite mă!... Ce ați turbat!. Vē arde de chef și de bętură?.. Maică precistă! *(iși face cruce).*

MOȘ KIVU

Nu e așa, boerule?... Să te crucesci ca de ucigă-l-tóca cu flăcăii ăștia!...

RADU

Bine, Kivule, asta n'am mai pomenit-o de când sunt!.... Auđi drăcie! Plécă la răsboiū și scapără pămîntul subt ei!... Apoi cu așa flăcăi nu cred să ție mult răsboiul!..

PENES

Nu sciū cât o ține, cónce Radule ; da, să-ți spun drept . . . par'că s'a pogorît asupra nóstră sfîntul duh ; și gonind din sufletele nóstre téma de primejdie, revarsă numai viéță și dor de vitejie !

RADU

Atuncî cântați, copii! . . . și Domnul să vă călăuzéscă! . . . *(Boiciu, de cum a intrat s'a apropiat de moș Kivu și tot are aerul că-i spune ceva cu insistență).*

MOȘ KIVU *(scos din pepeni)*

Da, mai lasă-mé, logofete, că m'ai amețit cu atâta dragoste! . . . Il . . . că nu-mi stă în mână! . . . Cum te-ași mai trimite peste Dunăre, că mare belea ești pe capu creștinului!

RADU *(glumeț)*

Stai, Kivule, că m'am gândit eū să-ți fac și hatîru ăsta.

BOICIU *(îngrijat)*

Cum, boerule !

RADU

Uite cum, logofete. — Veđi scrisórea asta ? . . . Ia-ți calabalicu și șterge-o ! Fiind-că, tot plécă la Calafat carele cu fîn și cu orz, sue-te într'un car și pe aici ți-e drumul! . . . Na și o mie de franci să i-o dai lui Edgard . . . Spune-ı că sunt încurcat în daraveri cu

răsboiul . . . i-oiū mai trimete mai târziu . . . dacă, cum va, nu m'o aduce Dumnezeu și pe mine pe acolo.

BOICIU

Cum? . . . să plec? . . . dar moșia? ! . . .

RADU

Nu e tréba ta . . . Tunde-o. (*Boiciu ese. Radu urcă spre flăcăi. — Către Cobuz*). Zi-î, Cobuz băete! . . . Trage-î din fluer că de chefu vostru par'că încep să întineresc și eū. (*Cârciumarul aduce de băutură. Radu ia un pahar și închină cu toți flăcăii*). Noroc și isbîndă, voinicilor.

TOȚI FLĂCĂII

Ura!

MOȘ KIVU (*lui Ion care, de cum a intrat, stă de o parte și privind la voioșia făcăților, îl înecă plânsul*).

De ce plângi, măi, cuscre lóne? . . .

ION (*ștergându-și ochii*).

Cum să nu plâng? . . . Oiū mai avé eū parte să-î mai vĕđ pe flăcăii ăștia jucând așa?

SCENA XII.

ACEIASȚI, IORGU, MARIA. —

IORGU (*intrând, rămîne uimit vĕđendu-l pe Radu*).

Bravo, Radule! . . . Așa îmi place să te vĕđ: harnic la treburî, cu dragoste de copii și voios la césurî de sĕrbătóre!

FLĂCĂII

Ura!... Trăiască domnul colonel!... *(Cântecul lui Cobuz se întesesc. Flăcăii cad în bătuța aprinsă. Rodica vine din casă aducându-i merinde lui Peneș. În timpul jocului, de prin toate părțile, scena se umple de lume. Voicu, Ion, Sanda, Gherghina, Iléna, Stana, bătrâni, bătrâne, fete, copii, aduc fie-care câte ce-vă: legături, desage, ș. a.*

SCENA XIII.

IORGU, RADU, PENEȘ, MOȘ KIVU, VOICU, ION, MĂTRĂGUNĂ, ȚINTEȘ, COBUZ, ȘOIMU, BURCEL, CĂLIN, LIXANDRU, BRAN, VLAD, SANDA, MARIA, RODICA, GHERGHINA, ILÉNA, STANA, CÂRCIUMARU, BĂTRÂNÎ, ȚĂRANCE, FETE, COPIÎ.

(După ce se sparge jocul, totă lumea se împrăstie, făcând diferite grupuri, după cum se va vedé mai la vale)

MĂTRĂGUNĂ

Acum, copii, la drum!

ION *(către Șoimu dându-i o desagă).*

Na, taică, asta... și mai na și un pol să ai și tu de cheltuială la rășboi... și veđi... adu-mi un pistol turcesc, că aveam unu și l'am perdut! *(Șoimu îi sărută mâna și'și pune desaga după gât).*

SANDA *(lui Ținteș desfăcând o legătură).*

Uite măculiță... ți-am pus în legătură primeneli... *(își șterge ochii cu mâneca cămăși).*

VLAD

(către Voicu, care i-a dat o legătură, parale și plânge cu hohot în brațele lui fu-său; mîngăidu-i pletele cele albe).

Taci, taică... Nu-mi mai rupe inima!

SANDA

..... O azimă... ți-am legat și ici o băncuță...
 Veți maică... gândește-te că rămân singură... și
 n'am alt sprijin de cât pe tine!... Rămăi cu grâul
 nesecerat... Întorce-te curînd, maică!... Întorce-te,
 Ținteș, măculiță... *(Podidind-o plânsul)* Că mai bine să
 mă iea Dumnezeu acuzi de cât să știu că nu te mai
 întorcî acasă!... *(Ținteș o iea în brațe, o sărută, o mîngăie, căutînd
 s'o liniștească).*

LISANDRU *(biziînd lângă Ținteș).*

Plecî, neică?... Da de ce plecî mă, neică ?

MOȘ KIVU

Ia mai tacî, puștiule... Mai du-te la jocă. Iată mă!..
 pojidicu!... Și tu, Sando, mai astîmpără-te, nu-î mai
 strică inima băiatului cu bocetele tale! O să se în-
 tîrceă sănătos... voios... ba și căprar!...

COBUZ *(sărutîndu-i mîna Gherghinei, care plînge).*

Rămăi cu bine, mamă.

ILEANA *(cătore Călin).*

Eû n'am pe cine să plîng, Căline... te plîng pe tine!...
 Iea și basmaua asta... la drum... pôte ți-o prinde
 bine... *(Îi dă o basmă cusută cu arnici. Călin o sărută, o privește cu
 drag pe Ileana și-î strînge amîndouă mîmle. Câte-vă clipe de tăcere jalnică
 în care nu se aude de cât suspin și plînsel. Toți în diferite atitudini. Pîlcu
 de femei, de fete și de copii cari se sărută și-și strîng mîmle, luîndu-și bun
 rămas. Bătrânele își șterg ochii cu șorțurile. Iorgu privește cu ochii aprîpe
 înecați de plîns. Maria își șterge ochii. Radu cu totul mișcat, plînge. Peneș,
 moș Kivu și Rodica fac un grup. Se aude trîmbița sunînd adunarea. Toți
 își schimbă pozițiunile. Cei opt flăcăi cu Mătrăgună în frunte, se aleg în mij-
 locul scenei).*

PENEȘ

(tresărind la auzul trâmbiței, stringe mâna lui moș Kivu și o îmbrățișează pe Rodica.)

Să ne vedem cu bine, moș Kivule.— Rămâi sănătoasă, Rodico!

MOȘ KIVU

Drum bun și isbândă bună, Peneș!

(Peneș o mai sărută odată pe Rodica, apoi se deslășește de ea repede și intră în rîndul flăcăilor. Rodica face o mișcare ca și cum ar vrea să se ducă după el, dar moș Kivu o reține).

MĂTRĂGUNĂ (în fruntea flăcăilor, cari s'aun pus în rînd).

Drepti!

MOȘ KIVU (cu ton de îmbărbătare flăcăilor, cari stau gata să plece).

Cu țile mergeți, dragii mei,
Și să veniți cu țile!

MĂTRĂGUNĂ (în fruntea lor puternic).

Copii, să n'aveți tēmă!
Românul are șapte vieți
În pieptu-î de aramă!

TOȚI

Ura!...

(Călin care e și trâmbițaș, sună din trompet: începe marșul. Flăcăii cei nouă și cu sergentul Țepe pornesc pe cărarea, care urcă pe cōslă. Toți cei din scenă privesc lung după ei până ce nu se mai vîd. După semnalul de marș, dat de trâmbiță, în orchestră se aude în cea-mai completă surdînă melodia: „Oștile stau față 'n față“).

(Cortina se lasă încet).

ACTUL II.

TEATRUL ÎNFĂȚIȘEZĂ ȘESUL DE LA SILIȘTIORA-MĂGURA, PE MALUL DUNĂREI, DIN PLANUL AL II-LEA STÂNGA SE ÎNCEPE PODUL PESTE DUNĂRE ȘI MERGE D'A CURMEȘUL SPRE DRÊPTA, FUND, PIERDËNDU-SE ÎN DECOR. PE FUNDAL SE VEDE ȚERMUL CEL-LALT AL DUNĂREI, ACOPERIT DE VERDEȚĂ, ȘI DE DELURI DEPĂRTATE. TABĂRA OSTĂȘESCĂ CU TÔTE AMĂNUNTELE EI. FURGONE, CARE DE TRANSPORT, ETC. — LA RIDICAREA CORTINEI SE AUDE TROMPETĂ DE MARȘ, FÔRTE APRÔPE ȘI IMEDIAT INTRĂ ÎN SCENĂ, UN BATALION DE VÎNĂTORI ÎN FRUNTE CU VIORENU. LA AUZUL TROMPETELOR, DIN PARTEA OPUSĂ INTRĂ ÎN SCENĂ LOCOT. VICTOR BĂLTËNU ȘI SUB LOCOT. EDGARD, AMBII DE DOROBANȚI. BATALIONUL DE VÎNĂTORI AL LUI VIOREANU TRECE 'NAINTE ȘI ESE, ÎN VREME CE TROMPETELE SE PIERD, IAR VIORENU PE CARE L'Ă ÎNTÎMPINAT VALTER, DÂND CU OCHII DE VICTOR ȘI EDGARD SE OPRESCE ÎN SCENĂ. MARE MIȘCARE DE SURPRINDERE DIN PARTEA LUI VICTOR ȘI A LUI EDGARD.

SCENA I.

VIORENU, VALTER, VICTOR, EDGARD.

VIOREANU

Bun găsit, băeți.

VICTOR

Bine ați venit, domnule Căpitan.

EDGARD

Salut, mon cher Commandant! (cătire Valter) Bonjour, mon capitaine.

VIOREANU

Bonjour, Edgard! *Toujours gai*, hein? Ai reușit să asimilezi viața de campanie cu viața de salon.

VALTER

O fi asimilat'o el, dar numai pielea lui scie.

EDGARD

He! va să ȋică, Domnule Căpitan, nu mai e glumă; s'a hotărît, trecem astăzi?

VIOREANU

Da, băeți! chiar astăzi. — După cum știți, Măria Sa Și-a strămutat cartierul domnesc de la Poiana la Grădini. — Concentrarea tuturor trupelor hotărîte să trecă peste Dunăre e deja stabilită; așa că de prin toate părțile astăzi se vor întîlni aici, la Siliștióra: Olteni, Munteni, Moldovenii; și pe după amiazi — cu ajutorul lui Dumnezeu — să pornim voioși cu toți pe drumul biruinței.

VICTOR

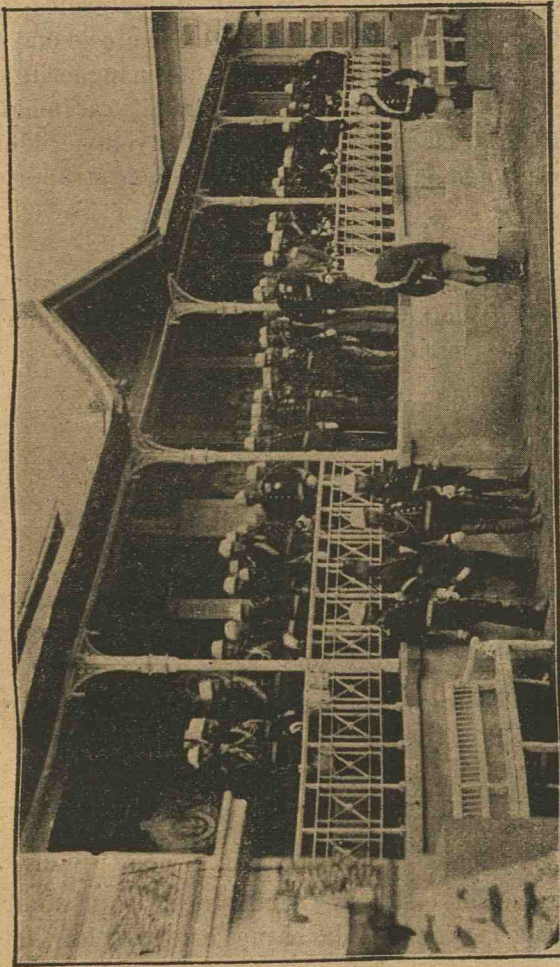
În sfîrșit!

EDGARD

Așa mai înțeleg și eu!... Se simte parfumul rășboiului!

VALTER

Așa e, Edgard! — He! ce ȋiceți voiăștia mai tineri, cum vă simțiți? Bate, bate ceva aici? (*atingënd pe Victor pe inimă*).

Cuarterul Măriei Sale Domnitorului la Poiana.

VICTOR

Bate, dragă Valter! Și e atât de puternică și de înălțătoare bătaia asta, în cât uîți chiar cele mai drăgălașe amintiri ascunse în suflet de mângâerile dragostei; și nu-ți mai rămâne în minte de cât imaginea splendidă a răsboiului: icóna sfîntă a reînvierii, cinstită de un ném întreg și stropită cu sânge strămoșesc!

EDGARD (*către Vioreanu*).

Bietul Victor. 'I-e dor de nevastă-sa! (*către Victor*) De, *mon cher*! Iti sunt cumnat, înainte însă de a-ți fi cumnat ți-am fost prieten; și scii bine, că ți-am dis să nu te însori? — *Voilà!* d'aia nu mă însor.

VIOREANU (*forte surprins*).

Cum, Edgard? Victor ți-e cumnat?!

EDGARD

Comme vous le dites élégamment, quoique en prose.

VIOREANU (*lui Valter în taină, apucându-l de braț*).

Valtere! Valtere! o mare primejdie m'amenință!

VALTER

Ce e?

VIOREANU

Ți-am vorbit odată la Calafat despre un amor al meu! — Maria, Valtere! Maria mea e nevasta lui Victor!

VALTER

Cum?!

VIOREANU

Ți-oiu spune altă dată! — Dómnne! ce fatalitate!

VALTER

Ia séma!

VIOREANU (*fórté agítat*)

Dómnne! Dómnne! (*caută să-și ascunđă mișcarea sufletului, în un ton forțat de liniște; transportat de aduceri aminte*). Da, Edgard! are dreptate Victor. — Dumneđeesci sunt amintirile dragostei! Nimic nu îmbărbătează sufletul oșténului, ca aducerea aminte că departe sunt doi ochi frumoși, cari în orî-ce diminéță se învioréază de dorul celui înstrăinat! Ah! negrăit de dulce e césul reîntâlnirii, când fruntea peste care s'a abătut viforul răsboiului, găsesce odihnă pe sînul cald al unei femei îndrăgostite.

EDGARD

Dragă, căpitane, vorbești par'c'ai fi amorezat! . . . Victore, retrag ce-am đis. Acum ím pare réu că nu sunt și eú însurat!

VALTER

Bravo, Edgard! Cu așa ofițeri voioși ajungem până la Bosfor!

EDGARD (*cu ton afectat*).

Eú am visuri mai drăgălașe! Da! doresc să intru învingător în mîndrele seraiuri de pe malurile Bosforului, și ca un alt Bonaparte să dau drumul voluptóselor captive, ținute 'n jug de trufia Semiluneí!

VICTOR

Edgard ! unde ai învățat tu discursul ăsta ?

(*Toți rid cu hohot.*)

EDGARD (*acelaș ton.*)

Imi pare rău, Victore ! Ți-am dovedit, creș, că imi place să las sbor liber sêrmanelor păsêri căđute în laț. — Scii cât de frumos am expediat-o pe Clereta de la Calafat.

VICTOR

Fiind-că venise, taică-têu după tine.

VALTER

Cum asta ?

VICTOR

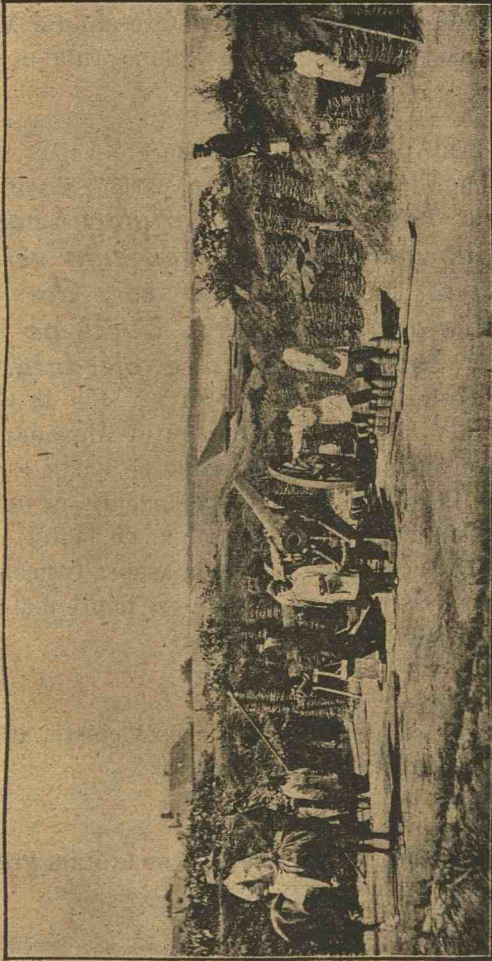
Da, ne-am pomenit cu el în Calafat.

EDGARD

Mon cher Victor ! Dar, le tai late rău ! Ce, după mine a venit tata ? Dar ce sunt eũ ? Guliță, Chimiță ? A venit după afacerile lui : furaje, bandaje, a avut în parte și antreprisa / cherestelei pentru pod . . . și câte nu-ı trec lui prin cap în vecinica-ı activitate negustorêscă !

VIOREANU

E prea frumos din partea bătrînului ! Fie-care are partea lui de muncă în vreme de răsboiũ. Toți merg, către una și aceeași țintă : isbânda !

Bateria Elisabeta la Calafat.

VICTOR

Apropos, dragă Viorene! Să fie adevărată telegrama reprodusă de gazetele străine, adresată de Marele Duce al Rusiei, Înălțimiî Sale Domnitorului nostru?

VIOREANU

— Da, dragă Victore. Marele Duce Nicolae, strîm-torat de împrejurări, i-a depeșat Măriei Sale din car-tierul de la Tîrnova: „*Vino 'n ajutorul nostru, „treci Dunărea unde vei voi, cum vei voi, „sub ori-ce condițiuni vei voi; dar vino „grabnic în ajutorul nostru. Turcii ne pră- „vădesc; cauza creștină e pierdută.*“ —

În urma acestei depeși, Măria Sa s'a dus la Gorni-Studen și a fost primit de împăratul Alexandru, nu ca Domnitorul unui popor pierdut pe harta Europei și tributar Porței; ci cu distinsă curtenie, ca un aliat și vrednic sfătuitor. Apoi, ca semn de înaltă stimă, l-a încredințat comanda supremă asupra tuturor for-țelor rusești, ce vor avé să opereze împreună cu oș-tirea noastră spre apus de Plevna.

EDGARD

Eram sigur că o să se facă această cinste, atât ță-rîi cât și vitezului nostru Domnitor!

VIOREANU

Rămâne, acum. dragii mei, să ne arătăm vrednici de cinstea ce ni se face! (*Se aud trîmbițe departe.*)

EDGARD (*privind spre partea de unde se aud trîmbițele*)

Ascultă, Victore! trebuie să fie Regimentul al XIII-lea pe care-l așteptăm de la Calafat. Hai să-î eșim înainte! Vom întîlni, probabil, cunoscințe de la Vaslui! (*ese cu Victor*)

SCENA II.

VIOREANU, VALTER.

VIOREANU

Valtere! Valtere! sunt nenorocit!

VALTER

Dragă Viorene, fii bărbat!

VIOREANU

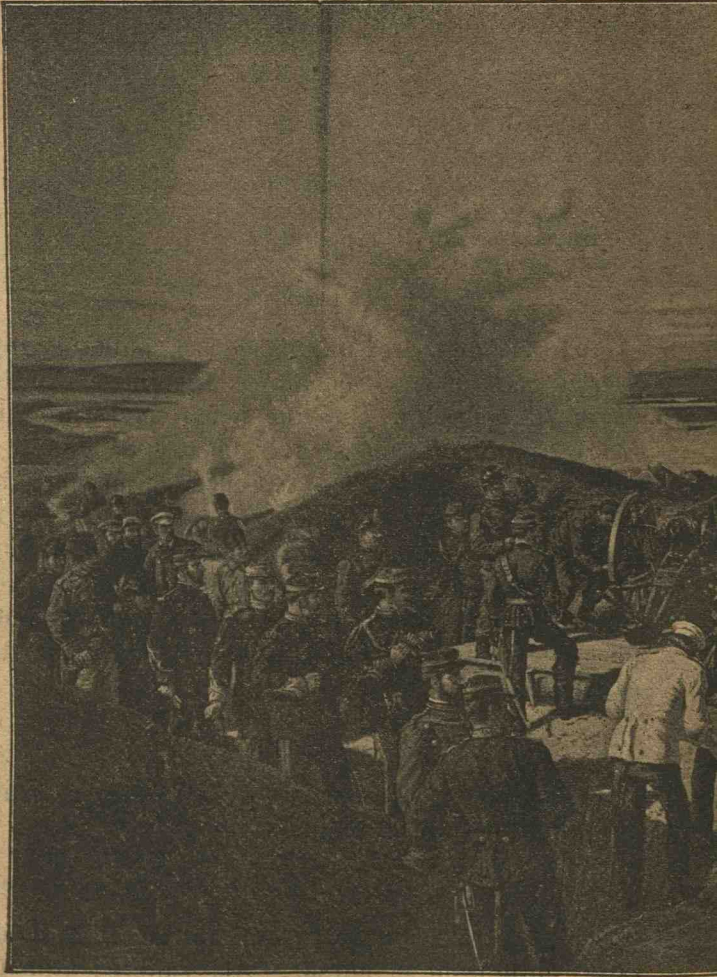
Ah! Vecinic o să-mi încăldescă sufletul văpaia acestui trist amor! Credeam că se potolise. Am binecuvîntat ceasul în care am pornit investmintat de luptă. Simțiam nevoe să fug departe, să gonesc din suflet cerésca ei imagine! Nemilostiva-mîsörtă, însă, mă urmăresce pas cu pas! și, când pregătit de rășboi, mă învioram de zîmbetul victoriei, neînduplecata lege a firei renviază în sufletu-mî îndurerat iubirea atît de timpuriu isprăvită; și aflu că femeea pe care o ador e măritată cu unul din cei măi bunî camarađi.

VALTER

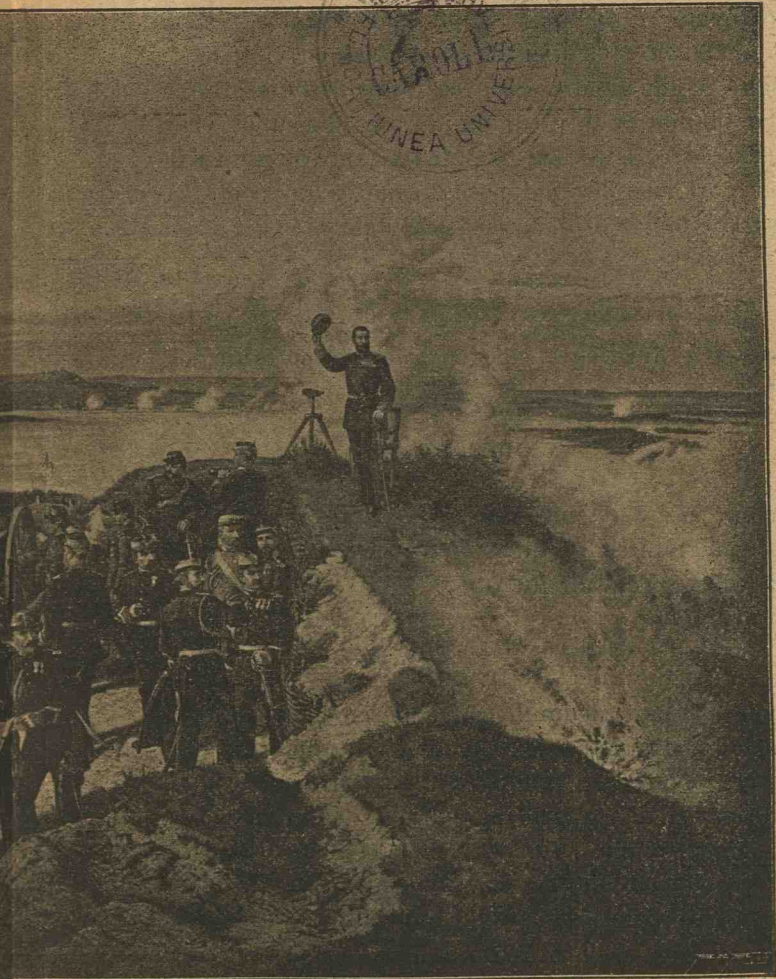
Intr'adevăr e fôrte bizar! Cum se face că n'ai aflat nimic despre ea pînă astăđi?

VIOREANU

Scii bine că acum patru anî, am plecat în străinătate; obținusem o bursă. — Ah, Valtere! atunci s'a dărămat alcătuirea sfîntă a dragosteî mele! — De o parte mama, care mulțumiă lui Dumnezeu că, în sfîr-

Bombard

atea Vidinului.

șit, îmi asiguram o carieră strălucită în oștire; de altă parte dragostea mea pentru Maria! — Dacă ai ști câte nopți de plîns și de gemet înăbușit și de câte ori n'am fost ispitit să sfișesc cu viața asta vitregă! M'am gândit, însă, că eram dator să trăesc pentru mama! Și, într'o di, m'am rupt din suflet, vrăjmașese, dragostea ce mă înalță spre orizonturile fericirii; și am plecat dojenindu-mă ca un copil, înduișat de blîndele mîngăieri ale mamei.

VALTER

Ceea ce e dureros, e că Victor e un neprețuit prieten!

VIOREANU

Tocmai de asta mă simt extrem de îngrijat! Mi se'ntunecă mintea și nu știu pe care drum va trebui să dibuesc de ađi înainte!

VALTER *(arătându-i podul).*

Privesce! Iată drumul ce se deschide măreț năzuințelor noastre ostășesci!—Sunt doi dușmani în fața ta, dragă Viorene. Amîndoi de o potrivă de temătorî: Amorul și Vrăjmașul patriei! Iubirea căercă astăđi să-ți stingă avîntul bărbăției; dar răsboiul care te-a chemat aici cu glasul biruitor al trîmbițelor, va ști să năbușescă versul moleșitor al dragostei. Și spre cinstea ta și a némului, birui-vei deopotrivă pe amîndoi dușmanii! *(Trîmbițele se apropie și după un moment intră în scenă Regimentul XIII de Vaslui).*

SCENA III.

Aceiași, IORGU, EDGARD, VICTOR, PENEȘ, MĂ-
TRĂGUNĂ ȘI CEILALȚI ȘEPTE FLĂCĂI.

IORGU *(în haine de colonel, către Valter și Vioreanu)*

Bun găsit, camaradi! *(Vioreanu și Valter salută)*

EDGARD

Nene Iorgule! dă-mi voe să-ți presint pe doi prie-
tenii ai noștri: d-l căpitan Vioreanu, d-l căpitan
Valter Mărăcineanu.

VICTOR *(prezentând pe Iorgu)*

Tatăl-meu, Iorgu Bălteanu.

EDGARD

Avocat de mâna'ntâiu, moșier, și de acum colonel
în activitate!

VIOREANU

Incântat, Domnule Colonel. — Va să dică, ați lăsat
procesele, moșia, și ați pornit la răsboi.

IORGU

Am lăsat tot, dragă căpitane, și cu inimă româ-
nescă am pornit după flăcăii ăștia. *(arătând spre soldații
din fund)*

VICTOR *(privind spre oștenii cari au poposit și urcând spre ei).*

Așa e! uite flăcăii de la noi. Uite Peneș, uite Țin-

teș, uite și sergentul Mătrăgună... toți, toți flăcăii
aū venit!

MĂTRĂGUNĂ

Toți, Domnule Locotenent, afară de Cobuz.

EDGARD *(care a urcat și el).*

Cum ?

MĂTRĂGUNĂ

Osândă blestemată, Domnule Sub-locotenent. Pe
bîetul Cobuz l'am perdut la Calafat.

VICTOR

Sărmanul!... Prea de timpuriū a plătit sfînta
datorie către țară. Mórtea lui, însă, vĕ fie pururi
îndemn de vitejie și de isbândă! Dumnezeu să vĕ
ocrotĕască, voinicilor, și să reverse în sufletele vóstre
vecinică voioșie !

TOȚI

Trăiți !

EDGARD

E!... sciți că e nostim! Papă la răsboiū, nenea
Iorgu la răsboiū, eū la răsboiū, tot satul la răs-
boiū!... Atunci la răsboiul ăsta a pornit tótă țara !

IORGU

Da, Edgard! Tótă țara! Numai femeile și copiii aū
rĕmas în vetre, suspinând de dorul oștenilor.

VICTOR

Băta Maria! (*mişcare din partea lui Vioreanu*). Ce face Maria, tată?

IORGU

Maria e fată cu minte. A priceput nevoia și așteptă acum o scrisoare de la tine cu vestea că te-a făcut căpitan pe câmpul de bătae.

VALTER (*stringându-i mâna*).

Dragă Victore, nu ne'ndoiam că-ți iubesci în de ajuns nevasta... decî, te și felicităm.

EDGARD (*asemenca*).

La măi mare, Victore! — Acum, dragă nene Iorgule, fiind-că avem un moment de repaos, dă-mi voe, ca împreună cu acești camarași să ciocnim un pahar de șampanie pentru isbânda care trebuie să fie a noastră! (*sglobiți către Valter, salutând milităresce*). Imi dați voie, domnule căpitan?

VALTER (*apucându-l de bărbie*).

Cum să nu-ți dau, ștregarule! (*El iese de braț pe Victor, Iorgu cu Vioreanu și Edgard îi urmeză*).

EDGARD (*lui Victor și Valter*).

Ce ȳicî, Victore, păcat că nu e și Clereta cu noi... scîi... „*Allons enfants de la patrie!*” (*pornesce cîntînd și se opresce în dreptul lui Mătrăgună*). Ține, Mătrăgună, și beți pentru isbîndă! (*îi dă parale și ese după Valter și Victor*).

SOLDAȚII

Trăiți!

SCENA III.

PENEȘ, MĂTRĂGUNĂ, CEILALȚI ȘEPTE FLĂCĂI.

(în repaos)

MĂTRĂGUNĂ

Voios băiat, d-l sub-locotenent Edgard.

PENEȘ

Voios și bun că ți-e drag de el. Pentru așa ofițeri treci prin foc și prin apă!

VLAD *(după o pauză cu elan)*.

Ii! frate Mătrăgună! De nu le-oiu mânca, Turcilor, din pilaf, să nu-mi mai ȃici Vlad.

ȘOIMU

Mie, mî-a ȃis taica să-î aduc un pistol turcesc. Témă mî-e că o să-î duc și cîubucul lui Osman-Pașa!

ȚINTEȘ

Ba eû o să aduc vre-o câte-và fesuri să le puiû sperietóre de vrăbiî în cânepa nôstră.

PENEȘ

Heî! fraȃilor! Eû n'am tată, n'am mamă, ca voi. Numai pe Rodica o am. Dacă mî-o ajutà Dumneȃeû, î-oiû duce veste de mîndrie că m'am luptat vitejese subt ochiî Domnitoruluî nostru! — L'aȃi vȃȃut la Calafat cum intrà printre rînduri; cât de prietenos vorbià cu tótă lumea; par'că n'ar fi fost el Stăpânul și Căpetenia oștilor; ci Părinte, Prieten, Frate;

purtând de grije fie-căruia și durându-L inima de păsul și nevoile oșténului. — V'aduceți minte de obuzul acela ce veni șuerând și se'nfipse în fort la doi pași de El? Noi încremeniserăm! El și-a scos chipiul și zîmbind ne-a strigat: „*Acesta e cântecul ce mă-e drag să-l aud răsunând pe câmpul de răsboi*“.

MĂTRĂGUNĂ

Cu așa Domnitor cum să nu te duci cu tótă voioșia în dogórea răsboiului! Morî; dar țî-e drag să morî subt ochii lui Vodă! (*Se aud afară trîmbîte*).

SCENA V.

Aceeași, CONSTANTIN TĂEREL.

(*intrând în scenă cu o cêtă de vînători după el*)

TĂEREL (*voios la vorbă*).

Noroc, flăcăi! Din ce parte sunteți, mă fraților?

MĂTRĂGUNĂ

Moldoveni din Vaslui. Eú sunt sergentul Mătrăgună.

TĂEREL

Să fii sănătos, vere! Vasluian, hein? frate de ai noștri. — Păi, eú sunt din Argeș, al unuia Tăerel, și mă chiamă Costandin — viță muntenescă. Vorba cântecului: „*Haî să dăm mână cu mână, cei cu inima română*“ (*dă mâna cu Peneș și cu Mătrăgună*).

PENES

Unde-î unul nu-î putere
 La nevoi și la durere,
 Unde's doi puterea crește
 Și dușmanul nu sporesce.

TĂEREL

Ce să sporéscă, măi frate! Aoleo! Ce măi gémpa-
 rale o să-î trag cu Turcii! (*chiue*) Uiuu! (*către soldații cu
 cari a venit*) Pârvu Moțu!

PÂRVU (*eșind din grup*)

Zent!

TĂEREL

Scóte cavalu, Moțule, și ți colea o horă aședată ca
 în Ardél la voi, până n'apucăm să trecem podul. Că,
 cine scie câți orî măi aveà noroc să măi jóce pe pă-
 mîntul strămoșesc!

PÂRVU (*își scóte cavalu din briu*).

Gata, domnule sergent.

MĂTRĂGUNĂ

Ia stați, fraților! Uitasem, avem și de băutură!

TĂEREL

Tii! cuvînt de strană ți seși, vere Mătrăgună! Ca
 din céslov!

MĂTRĂGUNĂ

Măi, Picurarule! Dă fuga până la cantină și adu

vre-o trei patru plosci cu vin, că pe vëru Costandin
îl arde o pustie de sete la inimă!

TĂEREL

Păi, când ȳic eũ că voioşia e dată de Dumneđeu
Românului, bine ȳic! Ce te făcuş, măi Pârvule?

PÂRVU

Uite-mă aici.

TĂEREL

ȳi Pârvule, că par'că mi-e dor de-un fes turcesc,
ȳi hora ici să jõe tot nẽmul românesc!

*(Pârvu începe a cântă din caval o horă vie. Tõtă lumea din scenă iocă. Tă
erel jucând sprinien chiue şi rostesc strigăturile de mai jos):*

Drag mi-a fost omul frumos
Şi călare şi pe jos.

M'a făcut maica fecior
Să dau taichii ajutor,
Ajutor taichii n'am dat
Peste Dunăre-am plecat.

*(In timpul jocului Picurarul s'a întors cu mai multe plosci şi le împarte p'în
soldaţi).*

Uiuiũ şi iară, iară!..
Piară duşmanii din ţară!

Frunzuliţă barlaboiũ,
Plécă neica la răsboiũ;
De când neica mi-a plecat
Osman-Paşa-a strănutat.

*(Tăerel în cele din urmă rămâne singur şi jõe de prăpădesce pământul.
Iorgu intră cu Fiorẽmu, Valter, Victor şi Edgard).*

MĂTRĂGUNĂ *(lui Tăerel).*

Măi vere, domnu colonel!

TĂEREL *(în culmea inflăcărării jocului).*

Las-să fie, să trăiască! *(Făcând o încivlitură în joc se întorce și dând cu ochii de oficeri se opresec brusc și își iea poziția)* **Trăiți!**
(salută milităresce).

SCENA VI.

Aceiași, IORGU, VIOREANU, VALTER, VICTOR,
EDGARD, apoi RADU cu BOICIU.

IORGU *(incântat de ceea ce vede).*

Să trăiți, voinicilor! Așa vă vrea! Tot sprinteni precum sunteți la horă să fiți și în dogórea focului vrăjmășesc! Când veți fi chemați de răsunătórea fanfară a luptei, să vă asvîrliți ca șoimii asupra puhoiului de păgâni!

RADU *(incremenit, vădându-l pe Iorgu îmbrăcat milităresce)*

Ce cauți aici, frate Iorgule?

IORGU *(dând mâna cu Radu).*

Apoi, dragă Radule, tu ai venit după treburî; după trebă am venit și eu. Tu aduci provisii, eu mă lupt.

RADU *(incântat).*

Și-ți șade bine, zău! — Bine ai venit sănătos, frate Iorgule! — Să n'o slăbim de loc! Să afle odată Turcul că mai avem și alt cojoc de vreme rea! I-a-junge de când stórcе sěrmana țară cu fel de fel de birurî și de havalele.—Suntem neam de viță împěră-

téscă ; suntem liberi acum ; și-avem Vodă vitéz ... să ne trăiască ! ... Vorbă-î ? — Păi, ce ? ... Turcu — bine, Turc să fie, da la el acasă ; nu pașă în țară la mine !

IORGU

Eh ! l'ați vădut pe Radu ? S'a molipsit și el de vitejia noastră.

EDGARD

Eram sigur. — Îmi sémână !

VICTOR

Bravo, tată socrule ! Așă-mi place să te väd !

VIOREANU

Se vede că vitejia vă este în neam, domnule Valimăreanu ?

RADU

Veđi bine. Ia te uită : Victor mî-e ginere . .

EDGARD

Credeam c'o să începî întâiü cu mine.—*Merci, papà !*

RADU (*continuând*).

... Iorgu, mi-e cuseru . . .

EDGARD

Și eü ?

RADU

Eh ! și tu, mî-ești fecior, vitéz și

VALTER *(luându-i vorba).*

... Fără pereche când e vorba să înveselască pe prietenii
(se aude departe trîmbițe de primirea Domnitorului).

IORGU *(ascultând atent).*

S'apropie Măria Sa! — *(către trupe).* Ați auzit, copii, fiți gata. În curînd vom porni pe drumul cel mare! *(către ofițeri).* Haidem, dragii mei, să eșim întru întîmpinarea Măriei Sale! La revedere, Radule. — *(iese cu ofițerii).*

RADU

Cu bine, frate Iorgule. — Ia-ascultă, Boïciule! — Ce n'auzi?... *(Boïciu tresare).* N'auzi că vine Vodă? — Aî pregătit căruțele să trecem și noi podul după oștire?

BOICIU

Fii pe pace, cône Radule! Căruțele sunt cu boii în jug.

RADU

E fierbere mare, Boïciule! Să fii cu ochii în patru. Am avere băgată aici. — Dacă aî ceva parale la tine, mai dă-mi și mie vre-o două miî de franci, că nu mai am mărunte. Băiatu plécă și póte să-î mai trebue Ce vrei, e răsboiú, nu e glumă?

BOICIU

Apoî, lui conașu Edgard și în timp de pace îi trebue parale.

RADU *(atîns).*

Ce trebă aî tu? — Haide! nu fii obraznic! *(Ese).*

BOICIU (*inchinându-se în urma lui*).

Sărut mâna, cône Radule... ȕiceam și eũ... (*îngânfat*).
Lasă că vȕ vine el Turcu de hac! (*Se aud trîmbiȕe și intră în scenă alȕi soldaȕi. Imediat după ei vine un cârd de țărani bătrâni, femei, copii și prin tȕtă acȕstă încălmășelă se arată și moș Kivu. Șăranii sunt de prin diferite părȕi ale țării și pȕrtă costume deosebite după localitate. Printre ei se mai vȕd și orașeni bătrâni, copii, dȕmne, femei din mahalale, fete, lume de pe lume.*)

SCENA VII.

PENEȘ, MĂTRĂGUNĂ, TĂEREL, MOȘ KIVU, BOICIU
SOLDAȕI, ȘĂRANI, ORĂȘENI.

MOȘ KIVU

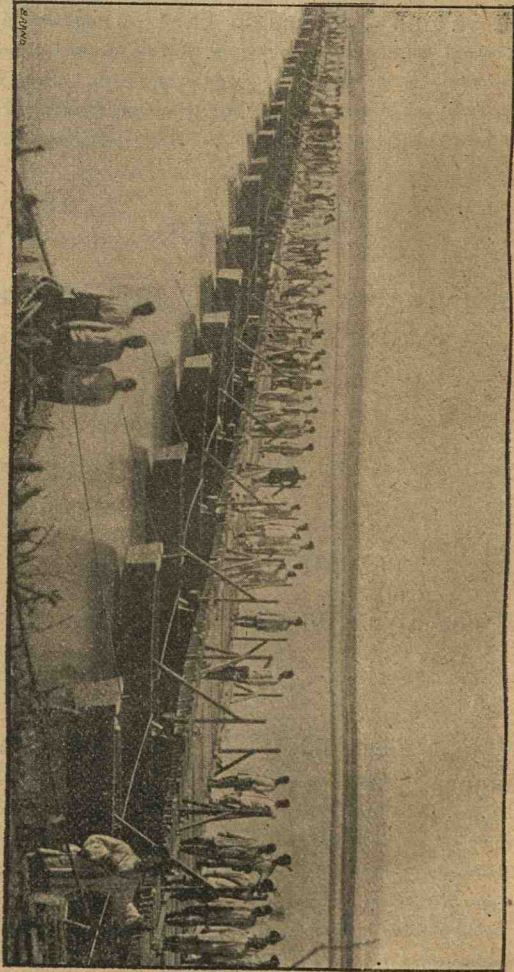
Bogdaproste, Maica Dȕmnnului! — că ajunseiũ tȕfăr
și p'aici.

FLĂCĂI (*venind împrejurul lui*).

Eh! moș Kivu! Bine ai venit, moșule!

MOȘ KIVU

Bine v'am găsit, flăcăi! Ia staȕi, mă băeȕi, să vȕd și eũ minunea! (*Privesc podul. Flăcăii Vashueni, vȕlȕndu-l se string rȕtă împrejurul lui. Mulȕimea de orașeni și țărani se aleg în diferite feluri și părȕi și vorbesc cu ostașii din fund. Unii își caută nȕmurile; alȕii își strâng mâinile, se îmbrăȕișeză. Vashuenii stau nerăbdători și veseli așteptând să-i iasă vorbă din gură lui moș Kivu. Mai ales Peneș nu se mai satură privindu-l. Moș Kivu senin și fericit rȕmâne în uimire pătruns până în adîncul seftelului de ce vede, apoi se întȕrce către flăcăi). Tii! frumos pod! Voĩ l'aȕi făcut, măi băeȕi? Să vȕ facă Dumneȕeũ parte de ce vȕ e drag pe lume!*

Podul de la Corabia.

PENEȘ (*imbrățișându-l*).

Bine ai venit sănătos, moș Kivule !

MOȘ KIVU

Bine v'am găsit—flăcăii moșului!—Mă!... mîndrii
maî sunteți, taică ! Ia te uită : toți la un loc ... (*se în-
torce să-i vadă și i ia pe rînd stringându-le mâna*), Bran, Călin, Țin-
teș, Vlad, Șoimu, Burcel, Codin, Mătrăgună ... și ...
(*rămâne pe gânduri și parcă ar căuta și cu mintea și cu ochii încă
unul ... își aduce aminte și se uită cam întunecat jur împrejur, ne zărindu-l*).
lipsește unul !

PENEȘ (*după un moment de tăcere tristă din partea tuturor flăcăilor*).

Cobuz ciobanu-n Calafat
Cântă duios din fluer,
Iar noi jucam hora din sat
Rîdînd d'al bombeî șuer.
D'odată-o schijă de obuz, —
Trăsnind, mîncă-o-ar focul, —
Retéză capul lui Cobuz
Și ea ne curmă jocul.

MOȘ KIVU

Bîata Gherghina ! A rămas pustie pe drumuri fără
flăcău !

PENEȘ

Dar Rodica, Moș Kivule? — Ce face Rodica ?

MOȘ KIVU

(*Face o mișcare firică și dă cu ochii de Boiciu, care în tot timpul a stat
întunecat ca o cucuvea de o parte. Moș Kivu de cum îl vede, clatină din cap
și-i răspunde lui Peneș cu ôre-care intenție*) Așa!... mēntrebî de

Trecerea armatei române

este Dunăre la 20 August 1877.

Rodica? E bine, sănătósă, și ȳ-e dor de tine, Peneș!...
He! uite și logofétul Boiciu! Veniși și p'aciei, hein?
Te ȳii după Român cum se ȳine scaiul de códa vacii!

BOICIU

Ca și dumneata.

MOȘ KIVU

Măi tacii?!... Păi, eũ am venit să-mi ved flăcăii
că sunt ai mei; dar tu ce némuri ții fi avënd printre
flăcăii ăștia?! Măi băeți, sunteți vre-unul rudă cu lo-
gofétul Boiciu?

TĂEREL *(eșind înainte și măsurându-l pe Boiciu).*

Cu ășta? Ném de ném! — Ne-a ferit Dumneđeũ!

MOȘ KIVU *(uitându-se mirat la Tăerel).*

Dar tu, mă? De unde răsăriși?!

TĂEREL

Uite, moșule, răsăriiũ și eũ de printre ăști brađi
mândri și frumoși! Nașu mi-a đis Costandin, pe tata-l
chemă Tăerel: acum, spune dumnéta cum mă chemă?

MOȘ KIVU

Bată-te norocul, Costandine Tăerel, că mucalit măi
ești! — He! Vėđuși, logofete, cum se lipesce Român
de Român! — Uite, pe băiatu-ășta nu l'am vėđut
de când l'a făcut mă-sa; — așa e mă? — și s'a lipit de
sufletul meũ! Pe dumnéta te cunosc de vre-o đece ani,
și stai cu noi în sat; dar nu te-ai lipit de mine, cum
nu se lipesce bóla de om sănátos! *(Oștenii rid cu hohot.)*

BOICIU

Bați câmpii, Moș Kivule ! De géba ai îmbătrinit !

MOȘ KIVU

Da ce, am îmbătrinit la ușa lui tat-tău ? Trăsni-te-ar din senin, cucuveaua dracului !

PENEȘ *(cu gravitate)*.

Ia scultă, logofete Boiciule, mă uit la dumnéta de aprópe un cés, cum măsori cu ochii lumea ; par'c'ai fi străin, par'că nu ne-ai mai fi vădut . . . par'că ești un câine ce vrea să musce pe furiș.

BOICIU

Așa cređi ?

PENEȘ

Cum cred eũ e una; dar cum te arată fața, asta o vede tótă lumea.

BOICIU

Eũ n'am nimic pe suflet !

PENEȘ

Minți, ticălosule ! Cređi că nu sciũ ce e în sufletul tău ? — Când mi-a spus moș Kivu, adinéuri, că Rodichei îi e dor de mine, ai tresărit ! — De ce ? . . . Fiindcă'n sufletul tău ai pe Rodica; și'ndrăznesci să te gândesci la ea, când sciĩ că Rodica mi-e logodnică ! Mișelule !

BOICIU (*dirz*).

Peneș! ce'nsemnază înfruntarea asta?

PENEȘ

Însemnază să te abați din calea noastră și să ne lași drumul slobod; că de unde nu (*Peneș face o mișcare violentă spre Boiciu, ceilalți intervin. Tăerel ese înainte între ei.*)

TĂEREL

Ia-ascultă, logofete. . . ia stai, să-ți spuî și eî o dăfie!

A fost o dată un Român,
Cum e Român, primitor;
Și într'o ȃi se pomenesce
Că-i într'n curte-un călător.

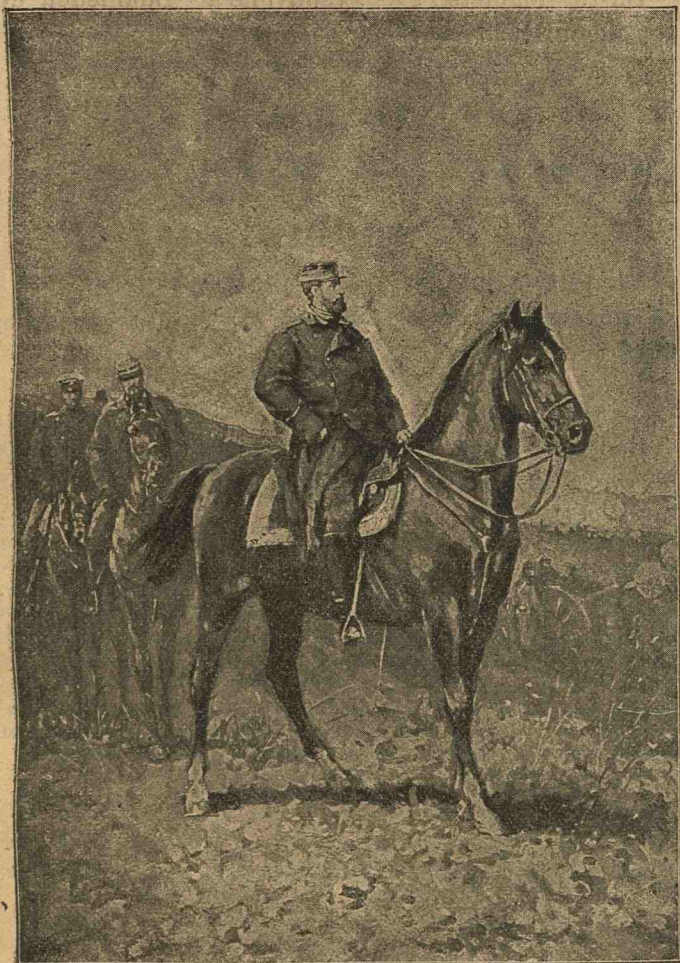
Și călătorul nu'ndrăsnia,
Și l'a poftit Român'u'n casă . . .
Eră drumețu nemâncat,
Nevasta l'a poftit la masă

Și stând pe vatră, ȃice : „Măine,
„Măi vere, să mă lași sub pat“
Românul, bun cum e la suflet
Și cum i-î firea, l'a lăsat,

Dar măine, cel străin îi spune :
„La nópte-aș vrea să dorm cu voi“
. . . Și nu știu ce-a măi fost pe urmă
Că, toți pornirăm la răsboiî !

BOICIU (*inverșunat către Peneș*).

Mă abat din calea vóstră . . . dar nu uîtà, vóinicule, că odată și-o dată drumurile tot se întîlnesc (*ese precipitat*).

KIVU

Du-te, logofete! . . . văduvi-ne-ar Dumnezeu de tot n mul t u. (*Solda ii rid*).

(*Afară se aud trimbite depărtate de primirea Domnitorului*).

MĂTRĂGUNĂ

Fi i gata, b e i, --sosesce Măria Sa.

MOŞ KIVU

Vine Măria Sa? . . . să vie s n tos, să-l văd  i eu! că am au it că mult e m ndru  i voinic! A a e m , taică?

PENEŞ

He! Moş Kivule! nici n' i v dut de c nd ești chip de om mai m re   i trup mai m ndru croit pentru un Vodă vitéz!

(*Se produce o mare mişcare prin lumea din fund; altă c t  de ómeni intră din diferite p r i. Se aud trompete de pregătire în front. Solda ii  i ia  rămas bun de la némuri  i se string la olaltă, r m n nd separa i de cea-laltă în v lm şel  de lume. Se aud de trei ori trimbitele de primirea Domnitorului din ce în ce mai aproape,  i afară după fle-care strigare de trimbite r sun  urale enorme. A treia  r , c nd se presupune că Vodă e aproape de tot, începe a strigă  i lumea din scenă. Solda ii to i în front. Intră Iorgu în fruntea un  corp de doroban i, care se a ed  în fund. După el intră cu alle companii pe r nd Vioreanu, Valter, Victor, Edgard. Aceştia din urmă stau în fruntea o tilor lor. Iorgu călare în mijlocul scenei  i în au ul tuturilor*).

SCENA VIII.

Aceiași, IORGU, VICTOR, EDGARD, VALTER, VIOREANU, RADU.

IORGU

O ten ! . . . A trecut anul de c nd răsboiul de peste Dunăre pune în primejdie hotarele  r ii n stre!

De atunci Domnitorul țării și fruntașii némului și-au pus nădejdea în vitejia vóstră!

TOȚI

Ura !!

IORGU

Copii! astăzi țara v'a chemat sub stéguri ca s'o apérați de urgia Turcilor, cari ne-aũ amenințat că ne vor pune moșia sub foc și sabie! Ați alergat sub stéguri cu voioșia sfântă ce-o aprinde în suflet iubirea de patrie!

Ați lăsat în brazdă plugul,
Lunca, rodnicul ogor,
Și vălecele, sate, plaiuri,
Plîng de-atunci de-al vostru dor!

V'a 'nduioșat durerea celor rēmași în vatra părintescă; dar tunătorul glas al luptei rēsunase din Cerna pân'la Prut.... și voi l'ați priceput! S'aũ clătinat crestele falnicilor Carpați de avîntul vostru voinicesc, ca pe vremea când buciumul chemă Plăeșii să brăzdeze cu Leșii, Dumbrava-Roșie a lui Ștefan cel Mare! — Copii! pe zidurile Nicopolei a filfiit acum trei sute de ani stindardul împlîntat de marele voevod al creștinătății Mihai Vitézul!... Astăzi pe aceleași ziduri flutură mîndru, în bătaia vîntului, stégul înfipt de Măria Sa Carol I, Domnitorul nostru! S'aducem cinste mare némului, ca mîndru să o spue lumii 'ntregi Vitézul Căpitan că e Domn stăpânitor în țara Basarabilor și a Mușatinilor:

Unde'n munții legendari
Cresc stejari lângă stejari,
Și'n dumbrăvile cu sóre
Cresce flóre lângă flóre

'Nainte dar, cu sufletul și cu inima românească! Să ne ajute Dumnezeu să ne întorcem biruitoari acasă, în țara noastră!.. țară liberă și înălțată prin vitejia feciorilor ei!

TÓTĂ LUMEA

Trăiască Domnitorul! Trăiască România!

(Imnul național începe. Se aud bubuind tunuri. Uralele continuă și în mijlocul celui mai înalt entuziasm, Iorgu pornește înainte pe pod și după el întreaga oște cu drapelele, cântând: Fii României, toți viteji de frunte, etc.

(Cortina).

ACTUL III.

TEATRUL ÎNFĂȚIȘÉZĂ TABĂRA DIN FAȚA GRIVIȚEI. ÎN FUND, DEPARTE, ÎNFĂȘURATE ÎN CÊȚĂ, SE VÊD REDUTELE TURCESCI. CERUL E ÎNTUNECOS ȘI BURNIȚĂ A PLÓIE. DIN CÂND ÎN CÂND SE MAI AUDE CÂTE O ÎMPUȘCĂTURĂ DEPĂRTATĂ. O PARTE DIN OȘTIRE S'A ÎNTORS DE LA ASALTUL REDANULUI ȘI STĂ ÎMPRĂȘTIATĂ PE VALE ȘI PE COLNICUL DIN FAȚA REDUTEI GRIVIȚA. UNII SOLDAȚI STAŪ TOLĂNIȚI A ODIHNĂ, ALȚII ÎMPREJURUL UNUI FOC UNDE FAC MĂMĂLIGĂ.

SCENA I.

TĂEREL, PÂRVU, PICURARUL, SOLDAȚI.

(În repaos după lupta de la redan).

PÂRVU

Fie, Domnule Sergent, că o spune și morților Turcu
ăla cu sacu 'n cap! *(Soldații rîd).*

PICURARU *(mestecând mămăliga).*

Măi frate, Moșule!... ce ne facem mă, că n'avem
sare... și rămâne mămăliga nesărată!

PÂRVU

Vorba cântecului:

Bată-te crucea, bogat,
Vara, iarna te-am rugat:

Să-mi dai două, trei parale
 Să iaŭ la copilași sare,
 Că mălaiŭ le-am căpătat
 Și-l mănâncă nesărat.

(după o paușă cântând).

Eŭ mă duc codru rămâne,
 Plânge frunza după mine.

(atins).

Of!.. Dómnne!.. tare mi-e dor de-acasă!

TĂEREL

Tu n'aŭ nevestă și copii, și când te arde dorul scoți
 cavalul și dicit de 'nghetă apa!.. Uți și dor și tot!..
 Rēŭ de noi, aștia cu copii.

*(se tolănesce într'o rină și cu ochŭ pierduți, transportat, își aduce
 aminte și recită).*

La fintnița din plaiŭ,
 Puseiŭ masa și mâncaiŭ;
 Mă-aruncaiŭ ochiŭ pe masă
 Mă isbi de-un dor de-acasă.
 De-o fi dor de la nevestă
 Să las calul să măi pască;
 De-o fi dor de la copii,
 Să puŭ șeua și să măiŭ.
 De nevestă de-mă doresc,
 De copii mă prăpădesc.

PICURARU *(care a ascultat).*

Eh! fraților!.. Mîndru e némul românesc, ori pe
 unde e semēnat!

MOTU

Mîndru, frate Picurarule!.. și-ŭ mare țera Româ-
 nului!... căci românesc e tot pămîntul pe unde rē-
 sună doină și graŭ românesc.

TĂEREL

Măi, Moșule, pe la voi am fost cu bietu taica, până dincolo de Năsăud, — dar până la voi, departe e măi Picurarule!

PICURARU

Colea peste Balcani, frate Costandine!.. Și mî-e dor de-acasă!... că de mult am plecat!

PÎRVU

Frumos e mă, Picurarule, pîn satu vostru?

PICURARU

La Clisura?... He!... Pîrvule!... frumos!... și sunt numai Români ca mine. Toți doritorî de țara românescă.

TĂEREL

Ia ți mă, vere, un cântec de pe la voi și măi ușurează-ți doru.

PICURARU

Țic, frate Costandine. (*Începe a cânta*).

— Pirușană lae,
Dă-mî o chică d'apă.
— N'am tru ce să-ți dau
Gione trandafiru.
— Dă-mî tru gura ta,
Gură di dudie
Gură di nămlie!
— Nu pot să-ți dau apă,
Gione trandafiru,
Că 'mî-am frate gione,
Căpitan tru munte;
Cap di furî aleptu,
Dă cu plumbu 'n cheptu!

TĂEREL

Să trăesci, Picurarule!

PÎRVU

He!... măre!... mult e mîndru cîntecul, cînd îți rîde 'n suflet biruința.

TĂEREL

Ba bine că nu era să biruim! Cînd a plecat Românul la răsboi și n'a biruit?

(Moș Kivu intră cu un sac în spinare și cu un butoiș la subțioră).

SCENA II.

Aceiași, MOȘ KIVU

MOȘ KIVU *(care a auzit vorbele lui Tăerel).*

Tot-deauna! Fiind-că a pornit voios și cu credință în Dumnezeu.

TĂEREL

Să trăesci, moș Kivule!... He!... Bucură-te, unchiașule, că a căzut redanu.

MOȘ KIVU

Bine că se dete! că mult v'a mai amărit; rămănea-r-ar pustiū de capu lui Osman! *(trîntind sacul din spate)* He!... Apoi cum ȳic eū: unde e credință e și biruință — la toți și pretutindenī. Iacă și eū am isbîndit într'un fel. *(desface sacul. Soldații se fac rōtă împrejurul lui).* Uite merinde: mălaiū, cēpă, nisce fasole uscată, slănină, sare, vr'o două pāini... și... aici mai am și nisce rachiaș. *(Bate butoiul cu palma).*

TĂEREL

Belșugu pământului! . . . Da de unde le-ai dibuit, moș Kivule? că prin pustietățile astea bulgăresci dór praf a mai rămas, să scóță ochii Românului!

MOȘ KIVU

(pune butoiășul jos; își scóte luléua, ia un cărbune și-l pune în lulea și se aședă pe butoiu. Toți stau strinși împrejurul lui).

Uíte. . . fuseiū într'un sat bulgăresc. . . cătând să aflu vre-un rost de merinde pentru flăcăi. Cum am intrat în sat, m'a isbit un miros de sărăcie și de lipsă, de-mi veneà să cađ jos de fóme! Nicī căiniī nu mai lătraū! — În vatra satului dedeiū de un Bulgar. . . scia și romănesce. . . grădinari d'ăia de vintură pe la noi. Mă dăduiū cu el în vorbă de-ale guriī. S'a jurat pe toți sfinții că n'a mai măcinat de nu mai ține minte; cu tóte că nu prea se vedeà după față a fi flămând. Da'-mī spuse că bănucesce el pe doi Bulgari cari aū fugit din sat, că i-aū prins otrăvind puțurile, și și-aū ascuns merindele într'un beciū înfundat în pământ. M'am repeđit la beciū, și Dumneđu să mă ierte, am luat și eū cât am putut. Faceți rost și puneți de mămăligă, că v'o fi fóme, hein? *(Căți-vă soldași deslegă sacul, se duc cu el în fund și pun încă un ceaun de mămăligă).*

PÎRVU

Ce mai puiū de Român ești, moș Kivule! Nu-ī stă rău creștinului să bage 'n plug cu dumneata.

TĂEREL *(căđend pe gânduri).*

De nevastă de-mī doresc,
De copii mă prăpădesc.

MOȘ KIVU

Da de ce te întristași, mă băete?

TĂEREL

Iar mî-aduseiî aminte de pe-acasă, moșule. — N'am ce ȕice, mî-e drag aicea alături cu atâția frați de prin tôte ținuturile românesce. Da de, moșule, am doi copii. ăl mare de ȕece anișori; altu de trei ani... nevasta singură... porumbu dă 'n copt... Ah!... arȕă-l focu răsboiî. *(iși șterge ochiî).*

MOȘ KIVU

Nu-ți măi face inimă rea, Cóstandine, că are ăl de sus grije de munca Românuî să nu i se dea în vînt. Fă-ți inimă! Ca mâine o să te pomenesci cu muerea pe aici. Nu veți? a început să le mîne doru încóce. — Ieri veni nevasta lui Tóder... aȕi veniră fetele nóstre... mâine, cum ȕic... măi scii? — te uîță s'o veți și pe Flórea!

TĂEREL *(inviorându-se).*

Să vie sănătósă!

MOȘ KIVU

Așă veți; nu te 'ntristă.

(Din drépta se aud răsunénd urale și sunete de trimbițe. Tăerel atérgă și se uîță în partea aceia).

TĂEREL

Moșule!.. măi flăcăi! vin Vasluenî c'un stég turcesc!

MOȘ KIVU

Ce spu!

SOLDAȚII *(de afară).*

Ura!

SOLDAȚII *(din scenă).*

Trăiască Moldovenii!

(Intră o trupă de dorobanți în frunte cu Victor și Edgard. În mijloc Peneș având un stég turcesc în mână. Moș Kivu se repede la sacul cu merinde; rupe un codru de pâine, ia o mână de sare și o pune pe un bidon; își aruncă de o parte căciula, lăsând să-i filfie pletele albe, și ese înaintea celor cari au sosit.)

SCENA III.

Aceiași, VICTOR, EDGARD, PENEȘ, MĂTRĂGUNĂ,
alți SOLDAȚI.

VICTOR *(intrând cu elan).*

Biruință, copii, biruință! Botezul de sânge s'a făcut!

MOȘ KIVU

Să trăiți, vitejilor!.. Vă es înainte cu pâine și cu sare, după obiceiul strămoșesc. *(Închinându-se).* Mulțumesc lui Dumnezeu că m'a 'nvrednicit să văd cu ochii în-genuchiarea păgânului și desrobirea neamului!

VICTOR *(luând pâinea și sarea).*

Să trăesci, moș Kivule. E românescă întâmpinarea ce o faci voinicilor. A lor a fost truda, lor li se cuvine mai întâi să guste din anafura biruinței! *(trece bidonul unui soldat. Toți se string împrejurul lui și închinându-se, rup câte un dumicat).*

EDGARD

Bucură-te, moș Kivule! că ai un ginere cu care se mândrește țara întrégă!

Principele Carol inspectând reduta „Grivița“.

MOȘ KIVU (*privind cu admirație stégul și atingându-și pînza*).

Peneș! tu l'ai smuls din mâna păgânului?... Tu, voinicule?!

PENEȘ

Noi l'am smuls, moșule! Noi toți câți ne veți aici. Dar l'am smuls îmbărbătați de gemetele celor cari își dedeau sufletul, semănați pe câmp de plumbii vrăjmașului. — Se dase semnalul! — Nerăbdători din fire și setoși de biruință, înaintașii noștri își ieau sborul spre strejile dușmane și dau drumul plumbilor apropiindu-se, aci pitulați după tufișuri, aci ascundându-se după mușuróie de pămînt, aci arătându-se cu semeție în fața vrăjmașilor! Noi stam așezați în mijloc. Deasupra capetelor noastre vîjiă bombele și șrapnelele repedite cu întetire din tabia Abdul-Kerim. La șuerul lor răspundea răcnind de turbare tunurile noastre, de sub comanda locotenentului Hartel! De odată vitezul nostru colonel, se aruncă în fruntea noastră, ne dă comanda... și pornim ca vijelia, avînd în frunte pe mîndri noștri oficeri d-l Victor și d-l Edgard! Imbărbătați de îndemnul lor, ne reținem spre redan, azvîrlindu-ne cu baioneta asupra vrăjmașului. Pentru întâia óră am luptat piept la piept cu păgânul!.. pentru întâia óră am vădut licărindu-ne pe dinaintea ochilor ascuțișurile baionetelor lucitóre! Clipă neasemuită, moș Kivule! Clipă în care fiorul îndîrjirii te străbate din tălpi pînă'n creștet; când ți se încordéză brațele; când îți saltă inima să-ți rupă cóstele; când ochii ți se aprind de scapără numai vîlvóre; și când nu trăesce în mintea ta decât un

singur gând : să birui, sau să mori! — De odată zăresc stégul duşman filfiind deasupra nóstră de vrea par'că să ne sfrunteze bărbăţia. Mă arunc asupra lui! Isbesc cu patul puscii pe cel care-l purtă! Turcul se clé-tenă ameţit, dar tot are putere să-l ţie cu mâna încleştată! Din tóte părţile mă impresórá stol de duşmani!... Mă învîrtesc printre ei, isbesc într'o parte, străpung într'alta!... îi imprăştiu!.. înfig baioneta în dece pîepturi!.. şi chiuind de bucuria isbândeî, smucesc cu o mână stégul din mâna încleştată a vrăjmaşului; imi fac loc cu boioneta printre cei cari săriră ca lupii să mă sfişie; şi intru iar în rîndurile nóstre! Iată cum am luat stégul, moş Kivule!... Cu preţul vieţei atâtor voinicî! — Redanul e al nostru acum; şi pe movila de unde am smuls acest odor al Semi-lunii, flutură mîndru drapelul neamului românesc!

TOŢI

Ura!!

VICTOR (*strîngéndu-î mîna cu căldură*).

Să trăesci, Peneş! Sunt mîndru, şi voiu cinsti pururea amintirea vrednicei mame, care ne-a dat să sugem acelaşi sîn! (*Îl îmbrăţişază*)

EDGARD (*strîngéndu-î mîna lui Peneş*).

Bravo, Peneş! *Très chic!*

TĂEREL

Să-ţi trăiască, moşule!... (*privindu-l mai de aprópe pe moş Kivu, care îşi şterge lăcrămile*). Da ce, moş Kivule, plângi?

MOȘ KIVU

Plâng ! . . . dar plâng de bucurie, că prea sunt drăgăstoși flăcăii ăștia ! Și pentru așa ispravă, se cade să le înviez și eu inima cu o veste bună !

EDGARD

Ce veste ?

MOȘ KIVU

Stai, cône Edgard, c'o să-ți sară și dumitale inima, zău, așa !

VICTOR

Ce e, moșule ?

MOȘ KIVU

Apoi ce să fie ? când e dor și tinerețe . . . plécă dragostea la drum ! . . .

VICTOR

Ce e asta ?

MOȘ KIVU

Uite ! adinéurî când să cobor de vale . . . iacă daŭ cu ochii de fiî-mea Rodica ! . . .

PENEȘ

Rodica ? !

MOȘ KIVU

Veniă cântând de mână cu conîța Marióra !

VICTOR ȘI EDGARD

Marióra! Unde sunt?

MOȘ KIVU

Le-am lăsat la ambulanță. Le-a luat d-l doftor
 ăl mare în primire... Mare minune de nu le-o fi
 îmbrăcat!

EDGARD

Haïdem, Victore, curînd! La surpriza asta nu mă
 așteptam!

*(Fornesc amîndoi să iasă și se întîlnesc în față cu Iorgu, care tocmai
 intră cu Valter și Vioreanu și altă cătă de dorobanți).*

SCENA IV.

Aceiași, VIOREANU, VALTER, Alți soldați.

IORGU

Da unde alergați așa?

VICTOR

Mă duc să-mi ved nevasta!

IORGU

Cum?

EDGARD

A venit Maria!

IORGU

Ce?!..... *(Victor și Edgard es, lăsându-l pe Iorgu foarte nedomirîi.)*

VIOREANU (*tresărind către Valter*).

Maria ! Sunt pierdut !

VALTER (*încet*).

Fii bărbat, iea séma !

MOȘ KIVU (*care ă-a eșit înainte lu Iorgu*).

Chiar așa, nașule ! . . . ba a venit și fiș-meă Rodica.

IORGU

Eram sigur că o să ne vie fetele pe-aici ! Acolo unde bat inimele oștenilor, femeile și fetele năstre trebuie să vie să îmbărbăteze rîndurile luptătorilor și să aline durerile celor întorși cu semnul însângerat al gloriei ! — Copii ! . . . Ați răspuns măi pre sus de așteptările némului ! . . . E plină de bucurie inima vitezului Căpitan, mîndrul și falnicul nostru Domnitor ! Drapelul vostru, copii, a fost decorat cu Marea Cruce a Stelei României !

TOȚI

Ura ! . . . Trăiască Marele nostru Căpitan !

IORGU

Iar prea strălucitul împărat al tuturor Rușilor, cu părintéscă dragoste și cu nemărginită admirație, vă trimite cincî-deci de Crucî ale sfîntului Gheorghe !

TOȚI

Ura !

IORGU (*prindându-î lui Peneş crucea pe piept*).

Primesce, viteze dorobanţ, răsplata ce numai biruitorilor se hărăzesse. — Sergente Mătrăgună, alege trei oşteni şi mergeţi cu acest trofeu şi încredinţaţi-l gardei de la cuartierul general. Măine în zori, îl vom închină Mariei Sale Domnitorului. (*Mătrăgună se rupe din rînduri cu trei soldaţi, iea stégul turcesc din mîna lui Peneş şi ese. Iorgu adresându-se tuturor soldaţilor*). Folişiţi-vă, copii, de puţinele clipe ce ne rămân de odihnă, până la asaltul cel mare, care e hotărît după amiazi. (*Moş Kivu, care a admirat pe Peneş, se duce la el, îi sărută crucea de la piept şi apoi îl sărută pe frunte*).

TĂEREL

Ia vino 'ncoa, moş Kivule, şi stai să-ţi mai povestesc din ale isprăvi.

(*Urcă eu Peneş şi moş Kivu şi se aşedă împrejurul focului. Alţi au urcat pe del şi s'au trîntit jos. Intr'un colţ Părvu scoţe fluerul din cismă şi le cântă celor cari se strîng pe lângă el. In vremea asta moş Kivu tîrnă rachiu din butoiaş şi dă p'în ómeni. Unii mînănceă, alţii îşi şterg armele. În faţa scenei a rămas Vioreanu fôrte abătut, lângă el Valter*).

IORGU (*coborînd la Valter şi Vioreanu*).

Dar ce ai, căpitane Viorene? te-a ostenit lupta?

VIOREANU

Nu, Domnule Colonel! Sunt însă unele amintiri... cari în clipe de primejdie, fără să vrei, îţi răscolesc sufletul...

IORGU

Vre-o amintire duiósă... de sigur?... Sunt frumoşe şi omenesci aceste amintiri de dragoste; dar, par'că mai mîndră e gloria oşténului!.. Ce dîci, Valter, cum ţi-au părut dorobanţii noştri?

VALTER *(cu entuziasm)*.

Măreți! eroi!... uriași!... archanghelii de peire sub chip de dorobanți!...

IORGU

Așa e; și vitejia lor a fost admirată de vitézul Don Carlos de Bourbon!... „E superb!“—dicea adresându-se celor din suită.—„Ómenii aceștia se duc mândri în foc ca Spaniolii mei de la Huescar! Cu adevărat că ei ne sunt frați de sânge și de eroism!“

VALTER

În fruntea unor așa flăcăi, care căpitan ar sta pe gânduri să măi cumpănescă cu judecată rece calculele strategiei, și nu ar ascultă numai îmboldul cald al inimei, care îți dice: înainte! înainte! — chiar dacă ar trebui să mori străpuns de mii de baionete!

IORGU *(căt-re amîndoi)*

V'am vădut, dragii mei! Astăzi veți încunună isbînda cu asaltul cel mare. Și ajutându-ne Dumneșeu, odată Grivița cădută, Plevna nu va măi puté să reziste multă vreme!

SCENA V.

Aceiași, MARIA, RODICA, VICTOR, EDGARD.

EDGARD

(A intrat puțin măi înainte cu toși cei-lalți, a ascultat cele din urmă vorbe ale lui Iorgu și acum îl arată Mariei)

Îl auđi? Uite-l! A întinerit de când s'a pus în fruntea noastră!

IORGU (*întorcându-se și dând cu ochii de Maria*)

Mario!

MARIA (*aruncându-se în brațele lui Iorgu*)

Tată!

PENEȘ (*vădând'o pe Rodica se scolă repede și se duce spre ea*).

Rodico!

RODICA (*în brațele lui*)

Peneș! (*rămân îmbrățișați o clipă*)

VIOREANU (*împietrit vădând'o pe Maria*)

Ah!

VALTER (*către Vioreanu, a cărui surprindere o observă; șoptit și repede*).

Fii bărbat! Nu e locul nici vremea potrivită pentru ast-fel de slăbiciuni omenesci!

VIOREANU

Valter! Valter! Sunt pierdut!

EDGARD

Dragă Marióră, dă-mi voie să-ți presint pe camaradii noștri: domnul căpitan Vioreanu... (*Maria tresare*) și domnul căpitan Valter Mărăcineanu. (*Vioreanu și Valter salută*).

MARIA (*în sine*)

Domnul căpitan Vioreanu! . . . (*iși stăpinesce surprinderea și urmăză tare cu vocea vițe și sinceră*). Îmi pare foarte bine că fac cunoștința unor așa de bravi oficeri.

VIOREANU

E de admirat virtutea d-vóstră. Va să fii călăuzit de multă dragoste pentru cei înstrăinați ca să înfrunți ostenéla drumului, să te strecori prin viscolul de plumbi și să te arăți celor cari îți păstrează în suflete doruri neuitate!

MARIA

Domnule Căpitan, virtutea nóstră nu e de cât o palidă urmare a înălțătoarei jertfe, la care d-vóstră ați răspuns cu așa mîndră nepăsare. Dacă ați pute să auditi murmurul duios al lacrărilor isvorite din inimile îndrăgostite, ați înțelege de ce o soție înfruntă cu atâta putere ostenéla drumului! — De alt-fel, nu am simțit-o aprópe de loc, pentru că am împărțit-o cu o tovarășe, care întrupéază în suflet virtutea și curagiul adevăratei Românce!

IORGU

Fina Rodica!... O sciú cât e de inimósă... Ați avut bună tovarășe la drum, Mario. — Vino 'ncoa, Rodico; bine ai venit, copilă! — Fii mîndră de isbânda logodnicului ce ți-am ales. — Privesce cât de bine îi stă pe inima, care bate de dorul téeu, acel semn ce se hărăzese vitejilor!

RODICA

Mă mîndresc, nașule, și mă simt fericită că, după indemnul nașei Mariórei, am pornit la drum și am avut norocul să vă găsim pe toți sănătoși și cu voce bună.

PENEȘ

Voioși sunt oștenii, Rodico, când aū în fruntea lor așa căpeteni! Aī sosit în ȕi de sērbătore. Te uītă cum sciū flăcăii să dea drum veseliei, cinstind isbānda și uītând de orī-ce ostenelă! — *(In acest timp doīna din caval rēsună cu tōtă puterea).*

SCENA VI.

Aceași, RADU

RADU

Maică precistă! āstora le arde de cāntec și eū nu sciū unde mī-e capul!

IORGU

Ce e, omule?... Ce umbli așa ameiit!?

RADU

Unde e Edgard? Unde e Victor?

IORGU

Da ce-ai cu ei?

RADU

Cum ce am? Vreaū să sciū... măi trāesc?... sunt rāniți?... Ce s'a întîmplat după bătaia de aȕi?

IORGU *(rîdēnd).*

Bietul Radu!... *(arātându-ī pe Edgard și pe Victor și lāsāndu-l sū dea cu ochī și de Maria in dreptul căreia stetea).* Uite-ī!...
Voīnici și teferi!

RADU (*uimit*).

Dar asta!... Maria!...

MARIA (*repedindu-se în brațele lui*).

Tată! (*se sărută*).

RADU (*mângâind-o drăgăstos*).

Fata tatei!... Cum, frate!... Ce cauți?... Cum ai venit?... Când ai venit?... Cu cine ai venit!

MARIA

Uite, cu Rodica.

RADU (*uimit*).

Mare minune! (*trăgându-l de mânecă pe Iorgu, care ride împreună cu Victor și Edgard*). Eh! ce mai ăici, frate Iorgule!... A căpiat lumea cu războiu ăsta! Flăcăii cântă colo... Ici Maria... ici Rodica.. uite și Victor... uite și Edgard... (*ducându-se la ei și sărutându-și*). Sunteți sdraveni, copii?

VICTOR

Da, tată! și de acum încolo voi fi și mai inimos, pentru că are cine să mă îmbărbăteze!

MARIA (*luându-l de mână*).

Da, Victore. Dacă fiind singur ai trecut prin plóia de glónțe neatins, acum, când sunt lângă tine, Dumne-deu, care mî-a ajutat să ajung până aici, te va ocroti, și mi te va ține sănătos, ca răsplată pentru dragostea ce-ți port. (*iși împletește brațele pe după gâtul lui Victor, care o sărută; Vioreanu foarte agitat o privește fix*).

EDGARD (*care s'a uitate cu drag la Maria, se întorce către Iorgu, Valter și Vioreanu, și cu aerul foarte convins*).

Să sciți... să sciți, nene Iorgule... cum s'o isprăvi rășboiul, mă 'nsor!

IORGU

Auți, Radule, Edgard s'a hotărit să se 'nsore.

RADU

Nostimi sunteți, frate! Auți dumnéta! Mie îmi sare inima din mine de grija și vouă vă arde de bazaconi! Frate Iorgule, eu credeam că cu grija de copii n'o să-mi mai pot vedea de treburile... și acum îi ved pe toți strinși aici împrejurul meu: sănătoși, veseli!...

VALTER

Și cu gânduri de 'nsurătoare!...

EDGARD

Papă de bucurie e în stare să ne ofere un banchet cu șampanie!

RADU

Și de ce nu?... Mă sciți calic?... Sunt om strinș la mână; da'mi place să trăesc bine. Și, dacă te porți frumos, să sciți că-i dau poruncă lui Boiciu să-ți dea o mie de franci.

EDGARD (*sărutându-l*)

Cher papà, ești adorabil! (se întorce și creștând că are în față pe Victor îi spune tare Mariei:) I-o trimit Cleretei să vie aici... (*rămâne plouat în fața Mariei, care zimbesc surprinsă de această intimitate și de figura lui Edgard*).

RADU (*către Vioreann și Valter*)

Dragii mei, veniți să cinstim ziua asta de sărbătoare! .. Indoită sărbătoare pentru mine, că mi s'au întors copiii teferi din luptă și a venit fii-mea pe lângă mine. Căpitane Viorene, dă brațul Mariei! (*Vioreanu, foarte incurcat, ezită — Valter îl îndemână cu privirea*).

MARIA (*invitându-l*).

Domnule Vioreanu... aștept. — (*Iorgu, Radu, Edgard Victor, Valter au pornit spre ășire. — Maria la brațul lui Vioreanu, se oprește în dreptul Rodichi*). Rodico, te las cu Peneș. — Eă mă întorc numai de cât. Să nu cum-vă să te pierđi pe aici!

MOȘ KIVU

N'ai témă, nașă Marióro! că are cine să-ı porțe de grije! (*Maria și Vioreanu es după cei-lalți*).

SCENA VII.

PENEȘ, RODICA, MOȘ KIVU, TĂEREL, PICURARU, PÂRVU. — SOLDAȚI.

TĂEREL (*Venind la Peneș și dându-ı un bidon cu rachiú*).

Ia ține colea, frate Peneș. (*ciocnind cu el*). Noroc să-ı dea Dumneđeu! și să-ți trăiască logodnica!

PENEȘ

Să trăesci, frate Costandine!

MOȘ KIVU

Ia dă 'ncoa bidonu, Tăerele băete, să ciocnesc și eă cu gineri-meă (*tórnă din butoiăș și ciocnesc cu Peneș*).

TĂEREL

Acum vino 'ncoa, moșule, să-ți isprăvesc povestea aia cu harapu.

MOȘ KIVU

Așa mă, că bine ȃică. *(urecă cu Tăerel în fund, se aședă împrejurul focului. Pe lângă ei se mai strîng și alții de ascultă. În totă vremea cāt va vorbi Peneș cu Rodica, Părvu cātă în surdină o doină, aședat sus pe colnic în mijlocul unei cete de dorobanți).*

TĂEREL *(urmându-și povestirea).*

Harapu de trei orî ni s'a arătat în față pe redute ... și ... *(continuă vorbind înecet).*

PENEȘ *(luând-o de mână pe Rodica și aședându-se în față).*

Și, ȃi, veniși Rodico?

RODICA

Nu măi puteam! — ȃi și nópte, eũ și cu nașa Marióra, plângeam de dorul vostru! — Un chin ni se păreă și ei și mie fie-care clipă ce treceă, fără să primim vești de la voi. În sfîrșit, nu măi puturăm să răbdăm și ne hotărîrăm să plecăm pe urmele vóstre. — Peneș, dacă ai sci cātă bucurie ni se reversă în suflete când ne gândeam că o să vă vedem iarăși! ... *(uítându-se împrejurul ei).* Ah! Ce frumos e pe aici.

PENEȘ

Da, e frumos Rodico! Îi veđi pe voinicî cāt de voioși sunt după o luptă crâncenă, care ne-a despărțit pe vecie de mulți dintre tovarăși!

Ah! ochii 'mî sunt plini de scînteî
 Şi mult cumplit m'e dore,
 Cînd me gîndesc la fraţii mei,
 Cu toţi pieriţi în flóre!
 Pe o nópte négră Bran şi Vlad
 Erau de sentinele,
 Fierbea văzduhul ca un iad
 De bombe şi şrapnele!
 In dorî găsit'am pe-amîndoî
 Tăiaţi de iatagane,
 Alătura cu-un moviloîu
 De leşuri musulmane!
 Ţinteş, erà dibaciû tunar
 Căci tóte-a lui ghiulele
 Loveau turcescul furnicar
 Ducênd mórtea cu ele!
 Dar într'o qi veni din fort
 Un glonte, numai unul!..
 Şi bietul Ţinteş cădù mort
 Imbrăţişându-şi tunul!

RODICA (*stergêndu-şi ochii*).

Sërmaniî! Câtă jale o să pricinuiască vestea mor-
 tiî lor în colibele, unde mamele suspină, dornice de
 a-şi mai revedea copiii!

TĂEREL (*povestind cu mult foc*).

... Şi cînd m'am strîmbat odată la harap, î-am
 vîrit drépta în beregată şi cu stînga, nu sciû cum
 am făcut că l'am repeđit între ai noştri! Să fi vedut fu-
 guliţă, moşule!... Ţi-eră mai mare dragu să-l veđi pe
 ucigă-l-crucea în rîndul dorobanţilor! (*Dorobanţii rid.*
Iorgu intră urmat de Radu).

MOŞ KIVU

Uite, conu Iorgu! Ce o fi avênd de e aşà aprins
 la faţă? (*După Iorgu intră imediât Victor, Radu, Edgard, Vioreanu,*
Valter şi Maria).

SCENA VIII.

Aceiași, IORGU, RADU, VIOREANU, VALTER,
VICTOR, EDGARD, MARIA.

RADU (*ținându-se după Iorgu, care umblă agitat cu o hîrtie în mână*).

Colonele! Iorgule, vorbesce, omule, odată!... M'ai băgat la grije!... Ce e, frate?... Se învîrtesce pămîntul cu mine!

IORGU (*către oficerii cari s'au adunat împrejurul lui*).

Domnilor, o mare primejdie amenință izbînda noastră de ađi dimineată.

TOȚI

Cum?

IORGU

O înaintare pripită a oștilor lui Scobelef spre stînga, ne forțeză să începem atacul înainte de ora hotărîtă. Aci mi s'a dat de scire din cuartier că trebuie să trimet la Krișin ajutóre de oști cu orî-ce preț. Dușmanii aű dat iureș puternic în partea stîngă și aű sfărămat tóte oștirile lui Krilov!

RADU (*disperat*).

Copii! să sciți că ne-am prăpădit!

(*Se aud departe împușcături dese*).

IORGU

Ascultați! Ascultați cum șueră glónțele!... (*Mare mișcare între soldați și între oficerii*) Dușmanul ne grăesce!— În urma unei recunósceri făcută de brigada colo-

nelului Crețeanu, s'a observat o mare mișcare din-
spre Dolni-Etropol! Se bănuiesce că Turcii vor să
facă o eșire din Plevna și să respingă trupele nô-
stre din Dolni-Dubnic. Mi s'a dat poruncă să trimet
imediat o parte din trupele odihnite de-aici din ju-
rul Griviței. — Căpitan Valter, pornesce cu batalionul
dumitale spre Dolni-Dubnic. — Tu, Victore, plécă îndată
cu compania IV-a spre Dolni-Etropol! Porniți în gra-
bă și Dumneșeu să vă aibă sub înalta lui ocrotire!
(Valter urcă repede pe deal și ese urmat de o cétă de dorobanți).

VICTOR *(îmbrățișînd'o pe Maria).*

Rămâi cu bine, Mario.

MARIA

Victore!... Pleci!... Pleci? *(Trîmbițe de marș și împuș-
cături des repetate).*

VICTOR

Ascultă, Mario! Mă cheamă datoria! *(o sărută și ese re-
pede, Maria cade în brațele lui Radu).*

RADU *(dîsperat ducîndu-se la Iorgu).*

Bine, Iorgule, bine colonele! Nu puteai să trimeți pe
alt cine-vă? Ce fel de inimă ai, omule! Vrei să-mi
prăpădesci fata? *(Alte împușcături).*

IORGU

Dragă, Radule, în momente de-astea, trebuie să uiți
că ești părinte.

MARIA

Edgard! Spune-mi, e primejdie acolo unde s'a dus
Victor?

EDGARD

Aşa . . . ca . . . la o vînătoare de epurî!

VIOREANU

E mare primejdie, dómună! Dar cu cât e mai mare, cu atît ceî ce se primejduesc sunt mai mîndru în-cununaţi cu laurii victoriei!

IORGU

Căpitan Vioreanu, dumnéta veî rămâne cu paza întăririlor de aci. Tu, Edgard, cu compania ta şi cu cele de sub comanda căpitanilor Panu şi Romano, rămâneţi de pază împrejurul parcurilor şi ambulanelor. Eû mă duc să inspectez posturile din împrejurimile lagărului, şi mă întorc îndată. *(ese)*.

EDGARD

Papà! Mario! *(îi sărută)*.

MARIA

Edgard! . . . şi tu plecî! — Dómne! Dómne! toţi se duc să móră! *(cade plîngînd în braţele lui Edgard.)*

EDGARD *(o trece pe Maria lui Radu.)*

Ma chère, dacă vrei să plîngî, plîngî în braţele părintelui tău! Eû mă duc.

RADU

He! Mario, şi tu! . . . Nu mai plînge, frate! . . . Tu nu veîi câte treburî avem: țara'n primejdie, eû cu antreprisele, şi ție 'ți arde de plâns!

EDGARD *(strîngîndu-î mâna lui Radu.)*

Papà! . . . o ultimă îmbrăţişare! . . . bine-cuvintézá

pe nobilul tău fiu!... (Edgard urcă pe del, stă un moment de-îdă porunci lui Peneş, apoi ese repede. Peneş, Kivu şi cu cetele de ostaşi rămân pe colnic; ici colo câte o sentinelă. Vioreanu a urcat pe clinul delului şi observă în toate părţile. Împuşcăturile continuă departe.)

RADU (umblând ameţit)

Ah! se 'nteţese războiul şi eu am atâtea parale vîrite!.. Şi pacostea de Boiciu nicăierî! I-am spus să vie aici să mă găsească... Poftim! Trebuie să mă duc eu după el! La revedere, Mario! şi curagiū.

MARIA

Şi tu pleci, tată?

RADU

Cum să nu plec? Nu veţi câte treburi am?... Rămâi cu căpitanul Vioreanu.

MARIA

Mă laşi singură!

RADU

Cum singură, frate? Nu-ţi spuseiū că rămâi cu căpitanu!.. La revedere, că mă grăbesc. (ese foarte grăbit.) (Rodica a scoborit la Maria şi staū amîndouă de vorbă.)

TĂEREL (frecându-şi mâinile şi sărînd de bucurie.)

Ha! Ha! Ha! .. se întărită jócă!.... Iar o să 'ncingem gémparaua cu Mustafa Efendi!

MOŞ KIVU

He!.. păi cum, că prea vė odihniră-ţi mult. N'apucă Romănu nici să bea o lulea de tutun!

PENEŞ

Lasă că e bine, moşule... Nu e vreme de odihnă,

e vreme de vitejie!... Te uită cum toți frații ard de dor să se măsore iar, pștept la pștept, cu păgânul trufaș!... Moșule!... astîmpără-ți vîersul doineii, căci de acum o să grăiască glasul biruitor al tunurilor!

MOȘU

Scim noi să jucăm și după vîersul lor!

TĂEREL

Om jucă, frate Peneș, horă mare vitejescă; și de ropotul și chiotetele flăcăilor o să se sgudue pămîntul, pînă dincolo de hotarele nîmului românesc!

MOȘ KIVU

Ah! bătrînețe, nevoiașe! — Dómnne!... Dómnne!... De ce nu înverșesci iară ramurile stejarului îmbătrînit!... (*către toți*) Să trăiți, flăcăii moșului!... Nu mă rabdă puterea să merg alături cu voi; dar sufletul meu merge acolo ca să vă îndemne într'una; înainte, înainte, copii!... și faceți cinste Domnitorului vostru!

MARIA

Rodico! Rodico!... de ce am mai venit să ved cu ochii pe Victor plecând pe drumul pierdării.

RODICA

Fă-ți inimă, nașă Mariórá!

MARIA

E primejdie mare, Rodico!... Cine scie!... póte că acum, în clipa asta își dá sufletul chemându-mă pe mine (*plânge.*)

MOȘ KIVU *(pe dël, punându-și mâna stréșină și privind în zare).*

Așă, mă!... Uite și un călăraș în gónă!... vine mâncând pămîntu! Uite mă, cum sbóră printre glónțe!...
(Împușcăturile se îndesesc și se aud măi aprópe. Un semnal de trîmbițe fórte departe.)

PENEȘ *(privind îngrozit.)*

Sërmanul!.. L'ău rësbit!... o să-l dobóre!

IORGU *(care a intrat în vremea asta).*

Ce e?

MOȘ KIVU

Un călăraș... alérgă încoa!

IORGU *(apropiîndu-se de dël).*

O fi aducênd vre-o veste?

PENEȘ

A! Uite... îi cade calul...

IORGU

L'o fi 'mpușcat!...

PENEȘ

Nu! Ba, da! Cade iar!... Ah! L'a 'mpușcat!...
Mișei!... Trag într'una!

IORGU

Dar călărașu?

PENEȘ

Vine tîrîș... S'a oprit să rësufle!... Se pitulă!...
Ah! — Uite-l!... Se apropie!... E plin de sânge!...

Vine... vine pe brînci... bîetul creștin!... Să-î eșim înainte!... de grabă!... de grabă!... *(Peneș cu căți-vă soldați alérgă înaintea călărașului. Împușcăturile se îndesese. Departe se aude șgomot de luptă. Soldații cari aũ eșit cu Peneș reintră aducénd aproape pe brațe pe un călăraș cu cotele și cu genunchiũ rupți, plin de sânge și gâfiind. Cobóră cu el până ajung în fața lui Iorgu).*

IORGU

Ce e, flăcăule? *(Călărașul se încercă să articuleze cuvinte, dar doborît de obosélă, după mai multe sforțări, arată cu mâna carimbul cismei; Iorgu se apléacă și caută, apoi scóte o hârtie)* A! Un ordin!... *(cobóră și cetesece fórte agitat. Maria și Rodica alérgă la călăraș și-î dau ajutóre. Rodica aduce un urciór de apă și Maria îi récoresce truntea cu batista udă. Apói soldații îl scot din scenă. Moș Kivu și Peneș aũ coborît împreună cu alți soldați și cu Vioreanu).*

MARIA

Ce e, tată?

IORGU

Atacul cel mare a început!... *(cetind hîrtia)*. Ah!... compania lui Victor în primejdie!

MARIA *(dând un șipét)*.

Cum?! Victor!!...

IORGU *(continuând a ceti)*.

Dómne!... Dómne!... primejdie grozavă! Bîetul Victor?... Nu știũ pe cine să trimet în ajutorul lui.

VIOREANU *(înaintând)*.

Mă duc eũ, Domnule Colonel.

MARIA *(tresărind)*.

Dumnéta?

VIÓREANU

Sunt dator s'o fac !

MARIA (*întindându-î mâna pe care Vioreanu o sërută*).

Îți mulțumesc, Domnule Vioreanu ! (*Vioreanu alérgă pe dél și ese cu un cârd de soldați*).

PENEȘ (*alergând către Iorgu*).

Domnule Colonel, îngădue-mă să merg și eă.

IORGU

Du-te, Peneș ! Du-te și-l scapă pe fratele tău !...
(*Moș Kivu vine spre Peneș. Iorgu a urcat în fund dând ordine*).

RODICA (*în drumul lui Peneș*).

Cum ! te duci, Peneș ? E primejdie acolo unde te duci !

PENEȘ

Rodico, întăresce-ți inima. Nu-ți înecă ochii în jalea ce isvorăște din sufletul tău, fiind-că mi se înduioșeză inima !... Și nu trebuie !... Nu trebuie acuma...

RODICA

Peneș ! Mă-e frică !... Tată ! tată !... Oprește-l și tu !

MOȘ KIVU

Ia stăi, Rodico ! Adică d'aia mă-ai venit aici ?... să 'mă strică inima și mie și flăcăilor ăstora ?... (*îi ăea capu în mână și o privesce fix*.) A cui ești tu, Rodico ? !... (*cu energie*)
Du-te, Peneș !...

PENEȘ (*deslipindu-se de lângă Rodica*)

Rămâi cu bine, Rodico!... (*ese pe del. Se aud dese împuscături și trîmbițe apropiate de atac*).

MARIA (*cădînd în brațele Rodichei; amîndouă înecate în lacrămî*).

Dómnne! Dómnne! aîbî milă de noi!...

IORGU

Kivule, iea fetele de aici și du-le la ambulanță!...
Or să aîbă mult de lucru astăzi! (*sérutîndu-le pe amîndouă*).
De acum, cu Dumneđu înaintea!... (*Moș Kivu ese cu Maria și cu Rodica prin drépta. Trîmbițele de atac răsună din mîi multe părți de o dată. Treptat, năvălesc trupe, cari iaú diferite pozițiuni de bătaie. Edgard e în fruntea uneia. Trupele se urcă pe delurî, ocupând cele trei parapeturi, altele rămân pe jos. În fund, pe parapetul vrájmaș s'a înălțat stégul de răsboiú turcesc. Din aceea parte salvă de puscî spre scenă. Altă salvă románescă răspunde. Din altă parte intră trupe mîi numeroase, cu stég, în fruntea lor căpitanul Valter Mărăcineanu. Sgomot surd de luptă. Salve de tunurî și de puscî*).

OSTAȘII LUI VALTER

(*înaintînd prin mijlocul scenei, spre parapete*)

Trăiască România!...

IORGU (*Punîndu-se în fruntea ostașilor cu care a venit Edgard*).

Înainte copii!... Mereú înainte!... (*Ostași lui Valter au ajuns pe al doilea parapet*.)

OSTAȘII (*carî vin din drépta*).

Ura!...

(*Edgard se vede înaintînd cu alții prin stînga. Tot fundul care înfășeză întîrîrile Griviței e acoperit de fum și de cétă, prin car se ved înaintînd mereú ostași. După fie-care salvă de puscî cad soldași dintr'o parte și din alta. Prin invălmășelă se ved luptînd ager Mătrăgună și Tăerel*).

V. Leonescu și T. Dușescu-Dușu.

MĂTRĂGUNĂ (cătore cei din prejurul lui)

Ha! izbesce, Ursule!...

Sări de grabă, Lupule!...

Nu te lăsa, Corbule!...

(Cei trei, cărora se adresază Mătrăgună, împreună cu el, se reped ca vitejul în ceta Turcilor, cari au sărit parapetele și au eșit din șanțuri și se luptă acum piept la piept).

TĂEREL (cătore doi soldați din ceta lui, cari au înhățat un Turc după parapete și-l trag în partea lor.)

Ține-l bine, Dascăle!... Fă-ți prohodul, Popo!...

(Se aruncă fașine, se întind scări pe parapetul din fund. Unii din soldați se urcă, apoi cad morți. Valter Mărăcineanu în fruntea companiei lui și ținând într-o mână stégul, se vede agățându-se de o scară aruncată pe cel mai înalt parapet și ajungând în vîrf strigă:)

VALTER

După mine, băeți!...

OSTAȘII

Ura!!... (Valter înfige stégul românesc, care filfie mîndru în virful redutei strigând:

Ura!!... (Toți răspund asemenea prin strigăte, repezindu-se după el. O salvă de puscă turcescă. Valter cade mort. Cei-lalți înainteză victorios și strigând:)

Trăiască România!!! (Bubuituri de tunuri, trîmbițe. Fundul tot înotă în fum și în ceta. Impușcături generale. Se aud gemete, vaete, zăngănituri de săbii. Strigăte de: Alah! Alah! din partea Turcilor. De dîncoce se aude puternic și biruitor: Ura! Ura! Invălmășelă generală amestecată cu răgete, chiote de bucurie, urlate de disperare, vaete, șuere de bombe, trîmbițe. Pe de-asupra tuturor se vede fluturând pe virful Gri-viței, stégul românesc. Cortina se lasă încet, în timp ce în orchestră se cântă: „Deșteptă-te Române“.

ACTUL IV.

AMBULANȚELE ASEDATE DINCOLO DE SATUL GRIVIȚA. E NÓPTE. PLÓIE MĂRUNTĂ DE TÓMNĂ. VÍNT. MAI MULTE CORTURI CARÍ SE PIERD SUB PÓLELE UNUI DÉL. ÎN FAȚĂ, LA DRÉPTA, UN CORT MARE. ÎN STÂNGA, DRUM DE COSTIȘE PRINTRE DÉLURI. DEPARTE SE AUD MEREÛ ÎMPUȘCĂTURI. PE DRUMUL COTIT, SE VÊD SANITARI ADUCÈND BRANCARDE CU RĂNIȚI, PE CARÍ ÎI TREC PE SUB CORTURI ȘI AFARĂ, DINCOLO DE CORTURI, UNDE SE PRESUPUNE CĂ SUNT ALTE AMBULANȚE.

SCENA I.

MARIA, RODICA, MOȘ KIVU, DOCTORUL.

MARIA *(fóрте agitată, uitându-se la nisce brancarde cari trec, le exami-
néză, apoi trece la altele, cari dispar prin corturi și inltre culise).*

Cătă grozăvie, Doctore! Mi se rupe inima!... Dar tata!... Dar Edgard!... Dar Victor!.. Dómnne, Dumneđeule!... Cât o să mai ție măcelul ăsta?...

DOCTORUL

Liniștește-te, Dómnă... îți trebuie mult curaj aci!...

MARIA

Ar trebui să avem inimă de piétră, Doctore, ca să privim cum ne trece pe dinaintea ochilor lanțul ăsta de trupuri schingiuite, și să nu ne răpuie mila și durerea!

DOCTORUL

Aveți dreptate, Dómnă. Dar nouă ăstora, ómenî de meserie, ni s'a împietrit inima și privim tóte aceste grozăvii cu ochi severi. Avem nevoie de tótă liniștea judecății ca să putem arde, tăia, readuce la viață, crâmpes de trup omenesc!... Și abia când vedem că se resfață un zîmbet de nădejde pe buzele celor nenorociți, abia atunci putem să dăm și noi drumul suspinului care ne înecă.

(Alt convoi de brancarde. Doctorul și Maria se duc de-î examinează pe cei aduși. Apoi sanitarii trec între culise).

RODICA *(sub cortul din față legând brațul unui rănit. | Moș Kivu o ajută).*

Tot așa te dóre?... Rabdă nițel să-ți mai strîng legătura.

MOȘ KIVU

Fă-ți inimă, flăcăule, că o să te faci sănătos și o să-ți veđi iar nevasta și copiii...

DOCTORUL *(cobórá spre cort, se apropie de Rodica și examinează pe cel rănit).*

Bine.... bine, Rodico.... *(Sanitarii ridică brancardul și-l scot între culise. Doctorul către Maria și Rodica.)* Mult o să vă bine-cuvinteze bieții flăcăi ăștia. Dacă n'ar fi de cât blîndețea graiului vostru și tot ar fi destul léc pentru alinarea durerii lor.

MOȘ KIVU

Suflete blagoslovite, Domnule Doctor! Póte să se fălască țara cu așa copile! Pe toți îi ajută cu dragoste de soră și fără preget; și pentru fie-care rănit, din ochii lor picură lacrimi mîngăietóre.

(Alt convoi de brancarde).

MARIA

Alții ! alții ! Jalnic și nesfârșit convoiul de durere!
 Oh ! Victore ! Victore ! *(Doctorul s'a dus în fund și după ce a examinat convoiul împreună cu Maria și Rodica intră în cort și dă ajutoré celor ce sunt aduși).*

SCENA II.

Aceiași, FLÓREA, RĂDUCU

(Flórea se ivesce pe o cărare ținându-l de mână pe Răducu. Amândoi au aerul rebegit).

FLÓREA *(înaintând sfiosă către moș Kivu).*

Bună séra. moșule.

MOȘ KIVU

Bine ai venit sănătósă, nevestă. — A cui ești?

FLÓREA

A lui Costandin Tăerel.

MOȘ KIVU

Veđi! — Păi nu-ı spuneam eú lui Tăerel că o să vii? Na! că se 'mplini!

FLÓREA

Îl cunoscı, moșule?

MOȘ KIVU

Cum să nu-l cunosc, taică? Păi nu ne mâncăm amaru cu toții pe aici?

FLÓREA

Da dumnéta ce cauți peste Dunăre?

MOȘ KIVU

Uite... am venit și eu după gineri-meu!

FLÓREA

Of! Dóme! de când bat drumurile!... Pe unde o fi, moșule?... N'ai vre-o scire de Costandin al meu?

MOȘ KIVU

Cum să n'am! Se bate cu Turci de mama focului!

FLÓREA

O mai fi trăind?... Nu l'or fi omorît?..

MOȘ KIVU

De, tăiculiță... Ț-o purtă Dumneșeu de grije!... Că uite... vechi că aveți copii...

FLÓREA

Mai am unu acasă, moșule... de trei anișori... L'am luat pe ăsta cu mine.. N'am putut să mă scap de el... vrea să-l vadă pe taică-său.

MOȘ KIVU (*mîngîindu-l*).

Să-ți trăiască.

RODICA (*eșind din cort*).

Cu cine vorbesci acolo, tată?

MOȘ KIVU

Uite... cu nevasta lui Tăerel....

MARIA (*eșind din cort*).

Cum, a venit după bărbatu-său?... Sărmana!...

DOCTORUL (*după ce a dat porunci să transporte brancardele*).

Tot așa cum ai venit și dumnéta, Dómnă.

MARIA

O! da!... Tóte suntem surorí. — Ne adună pe tóte aceeași dragoste, precum pe bărbații noștri i-a adunat aceeași datorie!

SCENA III.

Aceiași, RADU.

(*Radu intră cu aerul îngrijat. Se aud împușcături depărtate.*)

RADU (*alergând.*)

Ah! Nu mă pot!... Mario!... Bine că te întâl-niū... Ce știi de Victor? Ce știi de Edgard? Ce știi de cuscru Iorgu?

MARIA

Nimic!... Nu știu nimic, tată. — Ascultă și tu bu-buitul tunurilor și împietresce-ți inima cum m-am împietrit-o și eu.

RADU (*alergând la Doctor.*)

Doctore, ce cređi?... N'o fi cum-vă printre răniți? Spune-mi, doctore, să mă liniștesc.

DOCTORUL

Fii bărbat, Domnule Vălimăreanu, o să-mi sperii fetele.

RADU

N'or fi morți pe acolo?... I-or fi măcelărit Cer-chezii?

MARIA

Ah ! tată ! . . . Tot la rău te gândesci și tu !

RADU

Eū nu 'nțeleg ce fel de inimă aveți voi ! — Dacă ași fi știut că o să trag atâta sperietură pe aici, mă lipsiam de toate antreprizele și stam acasă liniștit.

MOȘ KIVU

Liniștit . . . vorba vine . . . că măi mare chin ai fi avut ! Aici barim le veți cu ochii.

RADU

Așa e, Kivule . . . bine ȃci ! . . . Nu știu încotro să măi alerg . . . Nu știu pe cine să măi întreb ! . . . Doctore, ce creȃi ? . . . o să măi ție mult bătaia asta ? . . .
(se aude o salvă puternică de tunuri și de puscă.)

DOCTORUL

Ascultă și dumnéta și lămuresce-te.

RADU

Maică prea curată ! . . . O să-mi es din minți ! . . .

MOȘ KIVU

Nu-ți pierde cumpétul, cóne Radule. Mă duc eū să vedȃ ce o măi fi prin ăl câmp de jale. Póte oiū măi ajuta și eū vre-unui bġet flăcăū să-l pun pe picioare.

RODICA

Tată . . . vrei să te duci acolo ? . . . În plóia de glónțe ? . . . Gândesce-te !

MOȘ KIVU

Nu mă rabdă inima să staū aci, Rodico . . . Mă-e a-minte să aflu cevă de ai noștri!

MARIA

Bagă de sémă, moș Kivule, că e primejdie mare!

MOȘ KIVU

He! Mare lucru că s'ō prăpădi un hîrb. Se prăpădesc ei flăcăi voînici ca bradul! . . . Dar-mi-te un rebegit de vîrstă și de necazuri ca mine!

RADU

Veđi, pôte dai și de afurisitu ăla de Boïciu . . . că-l pierduiū adineauri! . . . Îl trimiteam să mai colinde . . . să vadă nu se mai isprăvesce o dată! . . .

MOȘ KIVU

Logofētu? . . . Ți-ai găsit! . . . Cine scie după ce mușuroiū o fi stând pitit! . . . Afară numai dacă nu l'ō fi îndemnând necuratul să facă vre-o nelegiuire!

RADU

Ce nelegiuire?

MOȘ KIVU

Apoi . . . Dómne feresce . . . imi cam cîntă mie o păsărică . . .

RADU

Ce e, omule? . . .

MOȘ KIVU

Nu umblă cu gânduri curate logofetu dumitale, cône!.. da... lasă că-ți spun eu când m'oiu întorce... Acum n'am vreme... Să vă găsească sănătoși. (*Apucă spre partea opusă a cărării și ese*).

SCENA IV.

Aceiași, fără MOȘ KIVU, TĂEREL.

(*De pe cărare intră doi sanitari aducând un brancard pe care e întins Tăerel, rănit. — Toți se reped, împreună cu Flórea*).

FLÓREA (*dând cu ochii de Tăerel, cu un strigăt disperat*).

Costandine! (*cade peste brancardul pe care sanitarii l-au adus mai în față*).

DOCTORUL (*examinându-l*).

Nu e mort!... E numai rănit la cap... lovit cu patul puscei... N'ai grije, nevastă! (*Doctorul împreună cu Maria și Rodica îi dau îngrijiri*).

FLÓREA (*plângând*).

Domnule Doftor!.. Fie-ți milă!.. Ne rămân copilașii pe drumuri!.. Costandine!.. Costandine!!.

DOCTORUL

Iacă... se deșteptă.

TĂEREL

(*deschide ochii amețit; se ridică puțin în mâna dreaptă; își oprește privirea asupra Flórei; se uită lung la ea ca să se asigure; se ridică de tot și cu mâna o pipăie pe cap; i se înseninază fața și apoi cu glas voios*)
Uite-mă!.. Da tu, Flóreo pe aici!... Bine ai venit sănătósă!

RĂDUCU

Tată!

TĂEREL

Da, tu, mă?! (*îl iea în brațe. Flórea stă în genunchi lângă el. Ceilalți stau împrejur.*)

DOCTORUL

Cum te simți, sergente?

TĂEREL

Bine, să trăiți, Domnule Doftor... dór... (*pipăindu-și capul*) cu capu o duc cam rău... încolo slavă Domnului!... Uite și pușca, Domnule Doftor, v'o dați în primire... să nu se țină cum-vă că am necinstit arma stăpânirii. — (*Ia pușca de lângă el din brancard și i-o dă doctorului după ce s'a uitat cu drag la ea.*) Mult mi-a fost de folos! Câți păgâni n'or fi mâncând pilaf cu Mahomed după urma ei! (*Rodica și Maria în vremea asta l'au legat la cap. Tăerel se dă jos din brancard. Doctorul pune pușca iar pe brancardul pe care sanitarii îl aședă lângă cortul cel mare din față și es apoi.*)

DOCTORUL

Să trăesci, voinicule!... O să ți se vindece rana pe care ți-aș făcut-o vrăjmașii, și-î luă-o iar atunci... că mai avem de lucru!

RADU (*apropiindu-se de Tăerel, fórte minunaț că-l vede umblând.*)

Cum îți e flăcăule?... Nu te dóre capu, frate?

TĂEREL

(*coborând mai în față cu băiatul de mână*)

De, boerule... cam dóre!... da... suntem învățați noi cu necazurile.

RADU

Ce fel de ómenī sunt ăștia, Doctore?... Ȫi sparge capu... Ȫi rupe mȪna și el Ȫice cȪ se simte bine!... Mare comedie! (*UmbȪ de colo pȪnȪ colo neastimpȪrat.*)

DOCTORUL

Cu așȪ suflete se cȪștigȪ libertatea unei țȪri, Domnule VȪlimȪreanu!...

TȪĒREL (*așȪȪȪndu-se pe marginea brancardului, cu RȪducu pe genunchi cȪtre FlȪrea, care vine lȪngȪ el.*)

Ce mȪi e pe acasȪ, FlȪreo ?

FLȪREA

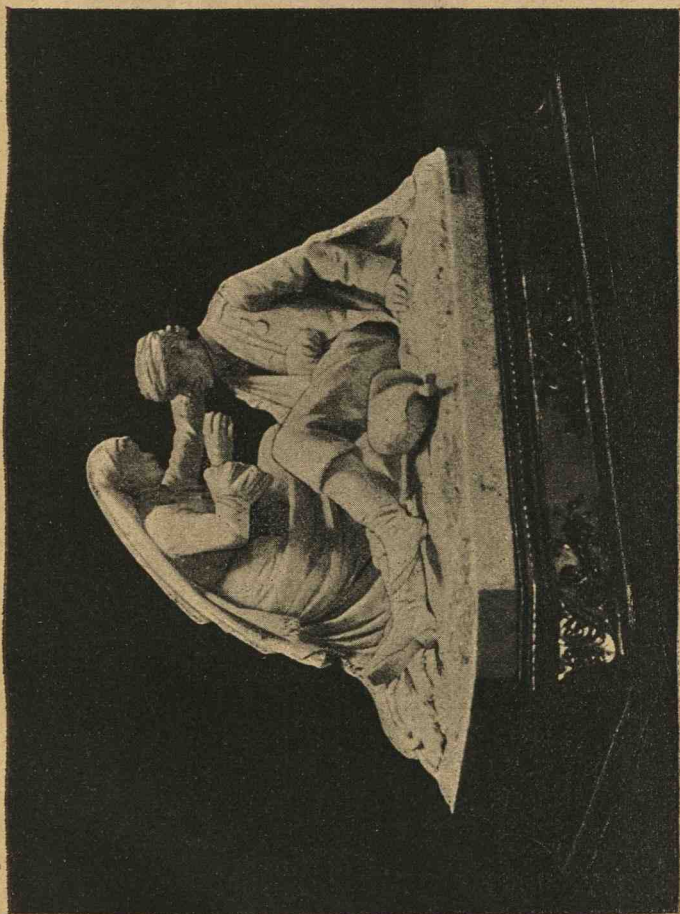
Ce sȪ fie, Costandine ?... Ca la casa fȪrȪ stȪlp... GriȪi, necazurȪ... și nici un sprijin de nicȪieri!

RODICA

Da cum te-Ȫi hotȪrȪt sȪ Ȫei drumu pȪnȪ aici, FlȪreo ?

FLȪREA

Apoi, nu mȪi sciam nimic de rostul lui Costandin... ba eșise vorba prin sat cȪ a și murit!... Și așȪ am pornit la drum sȪ-l caut p'Ȫn spitale. — M'am dus la Bucuresci ȪntȪiu! Din tȪte colțisȪrele țȪrii veniȪ lume și ȪntrebȪ : una de fecior... una de frate... alta de bȪrbat... Și Ȫn spital, fel de fel de cucȪne mari, cari ȪngrijaȪ de biețȪi flȪcȪi... Ce bunȪtate de inimȪ!... Și mȪi cu sȪmȪ la MȪria Sa DȪmna... SȪ-Ȫ deȪ DumneȪeȪ sȪnȪtate! Oiu spune la tȪtȪ lumea ce am vȪȪut!... Ca o mȪicȪ le vorbiȪ... și-Ȫ mȪngȪiȪ... și le dȪȪeȪ doftorii... Le potrivȪ cȪpȪtȪiul cu mȪna EȪ

Mama răniților.

domnescă!—Li se alină durerea numai când se arată pe uşe!... Într'o ȳi... eram de faţă... l'adusese pe un bĳet băiat... eră rănit de mórte! Se dusese de bună voe în răsboiŭ... Nu avea de cât mamă bătrĳnă űi săracă! űi s'a dus Dómna lângă el să-l mĳngăie... űi când l'a vĳdut plĳngĳnd, că plĳngea de jalea mĳsei flĳcăul, a început űi Dómna să plĳngă de se scuturaŭ haĳnele pe Ea!... Eh!... Mulűi s'aŭ lecuit mai mult de blĳndeűea űi de mĳngăierea vorbeler Eĳ!... Ba unora... le scria cu mâna eĳ scrisóre către aĳ de acasă... Ce sufletu luĳ Dumneűeŭ!

MARIA

Minunată femeie!

RADU

Ce înălűătoare pildă pentru tot neamul romĳnesc!

DOCTORU

Vrednică tovarăűe, Domnule Vĳlimăreanu, a Căpitanuluĳ ce stă acum în plóia de glónűe pe délurile Griviűei, ca să-űi îmbărbăteze oűtenĳ!

TĳEREL

Eh! Domnule Doftor!... L'am vĳdut cu ochĳi! — Ne prĳpădiseră Turcii; mai rĳmăseserăm vre-o űece doi-spre-űece inűi din compania nóstră. Ne aciolasem împrejurul stĳguluĳ. Când... ne pomenim cu Domnitorul lângă noi! — „Ce faceűi aci, copii?” — ne űice. „Ce să facem, Măria Ta! ne-aŭ prĳpădit păgĳniĳ űi uĳte câűi aŭ mai rĳmas din noi.” — „Dar voi toűi, câűi sunteűi faűă, „sunteűi zdravenĳ űi voĳnicĳ; űi colo mai vĳd alűi „tovarăűi de aĳ voűtri!... Adunaűi-vĳ, mergeűi înainte

„cu vitejie, și a vóstră va fi isbânda !... Voi veți „scăpă cinstea ȱilei de astăđi“! — Am strigat și noi: „Ura!“ cât am putut, și ne-am repeđit ca leiș spre reduta vrăjmașă!

FLÓREA

Ia ascultă, Costandine... când gândesci că o să vii acasă?

TĂEREL

He! Întrebă și tu Flóreo ca nebunul. De unde să sciú! Când om isprăvi cu Plevna.

FLÓREA

Păi, ce să ȱic... Radu e mărișor, și m'ajut cu el a-casă.... dar dacă ȱi e de folos aici, opresce-l ca să isprăviți cu Plevna mai iute!

RADU (care a ascultat încremenit scena dintre Flórea și Tăerel, se uită la toți înviorat; Maria și Rodica își șterg ochii înduioșate.)

Ai auđit, Doctore? Ce ȱici de așa neam?... Uite-te la ea!.. A plecat din vârful munților cu copilul de mână să-l afle pe bărbatu-sěu!... Și când îl găsește rănit, nu o repune durerea și gróza ȱilei de mâine! ci, e în stare să se întórcă singură îndărăt, lăsându-și copilul aci de sprijin lui bărbatu-sěu, ca să pótă ajuta și el la căderea Plevnei!!

DOCTORUL

Virtute ideală, Domnule Vălimăreanu, pe care mintea omenescă nu și-o póte lămuri. Sunt rare noródele în sufletul cărora cel A-tot-puternic revarsă așa har de bărbăție! Poporul, care se sprijină pe așa inimă, e ne

îndoios că trebuie să rupă ori-ce pîedici și, mîndru de menirea lui, să se avînte spre slava, la care nu ajung de cât cei aleși de Dumneșu !

MARIA

Veși tată, dacă n'ăi fi venit aici, în mijlocul atâtor primejdii, n'ăi fi avut prilejul să veși așa pilde de eroism românesc!

RADU

Așa e, Mario !... Sunt mîndru de copiii mei !... Sunt mîndru de toți feciorii țării !... Sunt mîndru și mulțumesc lui Dumneșu că sunt Român !

DOCTORUL

Flóreo, va să fii ostenită de drum și nemîncată. Vino cu mine să-ți dau ce-vă să mîncînci și să poți vorbi mai în tihnă cu Costandin. *(Flórea și Tăerel, cu băiatul de mîna se îndreptă spre eșire. — Intră de pe potecă un convoi de rîniși).*

RADU *(îngrozit).*

Iar !... Ah !... Dómnne !... Îmi face rău, Doctore. Am început să deviu nervos. *(Maria se duce și examinéază brancardele).*

DOCTORUL

Ai nevoie de odihnă; ești prea agitat, Domnule Vălimăreanu. Vino 'ncóce să te odihnesci puțin și să-ți dau și un calmant.

RADU

Ai dreptate... Am nevoie de un calmant.— *(Doctorul, Radu, Flórea, Tăerel și băiatul intră în cîrt. Maria face semn sanitarilor să scóta brancardele și ese și ea pe urma lor. — După eșirea Mariei trece prin fund alt brancard, Rodica vrea să se ducă după el, dar din partea pe unde pornesc sanitarii, apare Boiciu și-i tae drumul.*

SCENA V.

RODICA, BOICIU.

BOICIU (*cu glasul sugrumat de o durere prefăcută*).

Rodico, Rodico !

RODICA

Cine e ? ... Cine mă chémă ?

BOICIU

Nu te speria, Rodico... eă sânt.

RODICA

Cine ești ? Și de ce mă strigi cu glas așa de gróză ? ..

BOICIU

Eă sânt, Rodico.

RODICA (*recunoscându-l se dá înapoi*).

Boiciu !

BOICIU

Nu te înfricoșă, Rodico. Cu tóte că pentru ce am să-ți spun ... multă gróză se va rēversă în sufletul tēu !

RODICA

Gróză ?

BOICIU

Mi se rupe inima, Rodico .. nu sciă cum aș puté ... și... trebuie cu tóte astea să-ți spun ! ... Rodico .. Peneș al tēu ... a murit !

RODICA *(cu un țipăt).*

A murit ?!

BOICIU *(cu precipitare)*

L'am vădut, sërmanul, dându-și sufletul.. lângă un mușuroiū... în mijlocul stîrvurilor de ómenī... schingiuiți de Cerchezī și de Bașibuzucī!... Of! mi se rupe inima de mila lui! — Par'că vrea să-mī spue ceva când m'a vădut! S'a ridicat nițel, eră plin de sânge!... fața i-se învinetīse!... Din flăcăul frumos, nu rămăsese decăt o spaīmă! M'am repeđit să-l ajut!... Credeam că o să pótă să-mī rostescă vre-un cuvīnt!... Dar tocmaī când il ridicasem, scóse o horcăială îngrozitóre! İl podidī sângele și-și dete sufletul în brațele mele!... Vino, Rodico... vino de-l veđi!... Fie-ți milă de bīetul flăcăū!... De bīetul Peneș!... Țī-arăt eū locul, nu-ți fie témă... cunosc drumurile pe aici.

RODICA

Unde e?... Unde e?... Haīdem de grabă logofete.
(Pornesce cu Boiciu spre cārare. În acest timp moș Kivu apare sus pe dēl și le ese în față).

MOȘ KIVU *(dând cu ochiū de Boiciu.)*

Ti!... Pe aici neneriși, logofete?... De când te gonesc eū! *(Se repeđe la el și-l înhață de piept. Mică luptă. Boiciu se smucesce din mînile lui și o ia la gónă pe potecă).* Fugī! hein? Ia stai logofete Boiciule să-ți fac eū de petrecanie! *(Inhață pușoa lui Tăerel de pe brancard, ochesce și trage.)* Māncate-ar cāinii, vīnđătorule! *(Afară se aude un țipēt puternic dat de Boiciu, care a fost nemerit în fugă.)*

RODICA

A căđut!

SCENA VI.

RODICA, KIVU, MARIA, DOCTORUL, RADU,
TĂEREL

TĂEREL (*alergând*)

Ce e, moșule, pe aici?

MOȘ KIVU

Uite... omoriu și eu un păgân, mare Tăerel!

DOCTORUL

Pe cine?

MOȘ KIVU

Pe logofetul Boïciu.

RADU ȘI MARIA

Boïciu! Cum?

MOȘ KIVU

Apoi!... uite cum, cône Radule. Plecaiū adinēurī pe câmp, cum bine sciți, să aflu ceva despre flăcării noștri!... Și, la răspântia drumului ce duce spre Poradim, îl vedy pe logofetu Boïciu tot strecurându-se pe furiș pe lângă nisce porumbiște. — Ți-am spus eu că-l pāndeam de mult!... Mē dāduiū și eu de oparte și-l lāsaiū să vedem ce gândurī are... Numai ce-l vedy că se urcă pe un stîlp de telegraf..... și cât ai clipi... auđ sîrma sbîrnāind cum sbîrnîie cōrda cānd plesnesce 'n două; și cānd să daū fuga să vedy ce e?... mē și împedecaiū în sîrme!... Tăiase telegraful, ucigă'l crucea de Bulgar! Mē repeđiū

după el prin întunec... dar... î-am pierdut urma!
Când mă întorsei încoară... ce să văd?... pe logofătu Boiciu!... îl înțețise dragostea!... și zor nevoie să pună mâna pe fată!

MARIA

Pe Rodica? *(alergă repede la ea)*

DOCTORUL

Ei, și?

MOȘ KIVU

Zării o pușcă ici pe patul ăsta... și, norocul lui să fie încărcată. Trăsei și eu cum trag flăcării în păgân... și acu, uite-l colo... s'a întins la somn.— Păcat o fi! dar... Dumnezeu să mă ierte!

RADU

Nu e păcat, Kivule!... Auți d-ta, ticălosul!... Și eu î-am dat pâine!

TĂEREL

Și noi ne batem pentru neamul lui!

RADU

Bine î-ai făcut!... Mișei ca el nu trebuie să scape nepedepsiți!... N'au drept să trăiască în rîndul omenilor!

TĂEREL

Ia dă pușca aia încoară, moșule.

MOȘ KIVU

Da de ce?

TĂEREL

Păi e a mea.

MOȘ KIVU

A ta e? Ti! Ce mai pușcă cu noroc, Costandine, băete! Să-ți trăiască *(i-o dă și se uită la el mai cu luare aminte)*. Ia stai, mă, acum băgaiu de sémă! Cine te-a legat așa turcesce la cap, Tăerele?

TĂEREL *(ironic)*.Harapu ăla! *(Vorbesc amîndoi)*.MARIA *(căutând s'o liniștască pe Rodica)*.

N'ai témă, Rodico, nu pune temeiu pe minciunile unui ticălos ca Boiciu.

RODICA *(fôrte agitată)*.

Nu sciû, nașă Marióră; minciuni gîndesc c'or fi tóte cîte mi le-a spus! dar mi s'a întristat inima, de par'că tot îl vęd sbătêndu-se cu mórtea!

MOȘ KIVU

Pe cine?

RODICA

Tată! Mi-a spus Boiciu că l'a vędut pe Peneș schingiuit... că și-a dat sufletul în brațele lui!

MOȘ KIVU

Și tu puî preț pe vorbele unui mișel! — Fii pe pace, Rodico! Voinicî ca Peneș nu mor nesciuți de nimenî.

Și nū mișei ca Boiciu sunt aleși de Dumneđeū să vestescă mórtea celor viteji! *(Afară se aude glasul lui Edgard cântând Marseillesa.)*

RADU *(auzind cântecul.)*

Ce e asta?

MARIA *(ăscultând.)*

E glasul lui Edgard!

RADU

Să sciți că s'a isprăvit bătaia. *(Se aude împuscături depărtate.)*

DOCTORUL

Nu cred, Domnule Vălimăreanu.

SCENA IV.

Aceiași, EDGARD

MARIA *(alergând înaintea lui.)*

Edgard! Ah! ești rănit? *(Edgard a intrat tot cântând, având mâna dreaptă înfășurată într'o pulpană a mantalei.)*

RADU *(alergând la el.)*

Vai de mine!... mi s'a prăpădit băiatu!

EDGARD

Nu încă, papă. Mai am o mână. *(i-o întinde.)*

DOCTORU

Ia să vedem, póte e grav. *(Toți se strâng în jurul lui Edgard și-l îngrijese)* Dați-mi de grabă bandaje, vată... *(Rodica a-duce cele necesare)* Curaj, Domnule Edgard!

RADU (*Edgard cântă iar*).

- E grav, Doctore ?

DOCTORU

Fractură sdravănă, care îl pune în imposibilitate să se mai lupte !

RADU

Da ved' că nu-l opresce de loc să cânte !

EDGARD (*restăfându-se în mijlocul îngrijirilor ce i-se dau.*)

Pe onórea mea, e o plăcere să fii rănit, când te îngrijesc femeii atât de drăguțe! .. Îmi vine să vă sărut.
(*Pe când Maria îl lăgă el o sărută.*)

RADU (*prăpădit de grije*).

Maî tacă-ți gura, frate !... Eú nu sciú cui semenii !

EDGARD (*cu mindrie*).

Ție !

RADU

Ași ! Mie ! Mie-mi tremură sufletu de grije să nu rămâi ciung !... și ție îți arde de bazaconi !

EDGARD (*cu óre-care afectare*).

Dar dacă ați fi fost voi acolo . : în viforul acela de mórte... unde la fie-care pas te împiedecaî de un cadavru .. și trecea-î înainte fără să sciî pe cine calcî !?

RADU (*ingrođit, scuturându-se*).

Nu maî spune că-mi vine ametełă !

RODICA

Dar Peneș! Ce o fi făcând?... L'ai vădut, Domnule Edgard?

EDGARD

L'am lăsat, luptându-se, Rodico!... Peneș e nebiruit!

MARIA

Dar pe Victor unde l'ai lăsat?

EDGARD

În plóia de glónțe.

MARIA

Cum?

EDGARD

Cu căpitanul Vioreanu.

MARIA

Dómne! Dacă o fi murit!!

RADU

Ia nu măi cobí, Mario! Ce aveți, frate, de vedeți numai cadrave?! (*Departe se aud împușcături dese. Toți rămân încremenți. Se aude un sunet depărtat de trîmbițe sunând încetarea focurilor.*)

DOCTORUL (*care dă ultimele îngrijiri lui Edgard*)

Dar asta ce-o măi fi?

EDGARD (*pipăindu-și mâna pansată*)

Merci, Docteur...

RADU (*pe ghimp*)

Ce *merci*, omule? n'auđi? Te întrébă doctorul și te întreb și eu : ce însemnéză trîmbițele alea?

EDGARD

Insemnéză că Grivița e în mâna oștilor aliate. Trîmbițele astea vestesc lumii întregi gloria oștirilor române.

MARIA

Și Victor tot nu măi vine!

RADU

Nu măi tremură așa, Mario... pentru Dumneđu... N'auđi că a căđut Grivița? o să vie și Victor! (*Mars apropiat*).

EDGARD

Ascultați!

RADU (*alérgă spre cărare. Se crapă de đuă*).

Copii! Vine Iorgu... vine cuscru... în fruntea vitejilor!... Ti! Frumoși sunt... Bravo!... Bravo, Iorgule!... Să trăesci! Să trăiți!... Ura!... Veniți încoa copii!... Vino Edgard!... Vino Mario! Vino Doctore!
(*Toți alérgă la el, Iorgu intră cu o cétă de dorobanși cu muzică în frunte și cu stégul ciuruít de glónțe. Radu se repede în brațele lui*). Bine ați venit, frate Iorgule.

SCENA IX.

Aceiași, IORGU, DOROBANȚII

IORGU

Bine v'am găsit! Điua de ađi o să rămăe neștérșă în sufletul tuturor Românilor și în cartea neamului.

(*vădënd-o pe Maria agitată*). Liniştesce-te, Mario. — Victor e viū... neatins... Dar pe alt cine-vă trebuie să-l plângem cu toţii!

RADU

Pe cine?...

IORGU

Pe căpitanul Vioreanu.

MARIA

A murit?

IORGU

Nu... dar...

EDGARD

Bietul căpitan!

IORGU

Dar Valter! Valter a avut o mörte vitejescă!

RADU

Vorba e... a căđut Griviţa?

IORGU

A căđut... da! după ce trupurile atâtor mii de ómeni aű umplut câmpia întrégă... valea plângerii!

MARIA

Tată, cum a fost rănit aşà de grav căpitanul Vioreanu?

IORGU

Apărându-l pe Victor! Lui Vioreanu îi datorăm cu toții viața lui Victor!

MARIA

Nenorocitul!

IORGU

Victor cu compania lui alergase în fața dușmanului. De odată se vedu înconjurat din toate părțile. — Ar fi perit, dacă în clipa aceea nu năvăliă căpitanul Vioreanu în fruntea batalionului. Cu pîeptul lui i a făcut zid de apărare! Dar pe când Victor, în culmea bucuriei, îi strîngea mîna, o baionetă vrăjmașe îndreptată spre Victor, îl isbesce pe Vioreanu în pîept! — Bravul căpitan căde rănit de mörte în brațele lui Victor! — În vremea asta, Radule, pe délul Griviței, în plöia de glönte și de șrapnele șuierătoare, Măria Sa Domnitorul, ca un Arhanghel biruitor, sta neclintit, și ochiul Lui se înlăcrămă, vedënd zorile apropiate ale izbändei!

RADU (*mișcat*).

Bietul Vioreanu! — Bietul Vodă!.. Mare Căpitan!

IORGU

Vitez și înțelept Conducător! — Căderea Griviței, care chezășuesce biruința întregului răsboi, se datoresce înțeleptelor Lui prevederi. — Și acestor mîndrii dorobanți li se cuvine de o potrivă laudă, căci vitejia cu care aș sciut ei să lupte, rămâne-vă pururi pildă urmașilor de nemărginita lor dragoste de moșie! Dar, iată..... l'aduc pe Vioreanu. (*Victor intră urmat de doi sanitari, cari l'aduc pe Vioreanu rănit, pe un brancard*).

SCENA X.

Aceeași, VICTOR, VIOREANU.

VICTOR *(către brancardieri).*

Incet... încet băeți.

MARIA *(repeșindu-se către Victor).*

Ah! Victore! Victore!

VICTOR *(cu ton de stăpînire).*

Dragă Mario, să nu turburăm cu bucuria noastră cele din urmă clipe de viață ale dragului nostru prieten.

DOCTORUL *(către Iorgu, după ce l'a examinat pe Vioreanu).*

E pierdut, Domnule Colonel!

MARIA

Sărmanul! *(Vioreanu face o mișcare)* Se deșteptă! *(îl sprijină cu brațul.)*

VIOREANU *(Își deschide ochii stinși; privirea i-se oprește asupra Mariei; se uită lung la ea)* Îți mulțumesc, Dómnă.

MARIA

Domnule Vioreanu, l'ai scăpat pe Victor! Cum să-ți mulțumesc?

VIOREANU

Aducându-ți aminte din când în când de mine!
(Maria tresare. Vioreanu are un moment de convulsiiune; Maria îngenuchie lângă brancard și-și ține capul cu mâna pe după gât. Departe se aud trimbișele trupelor, cari se întorc victoriose în marș triumfal. La auzul

lor Vioreanu tresare; fața i se însenină ca și cum o lumină cerescă s'ar cobori asupra lui. O rață de sóre de dimineță inundă viú tótă scena, învéluiind într'o lumină puternică și dătătoare de viață grupul în mijlocul căruia Vioreanu își dă ultima răsufletare.) Trîmbițe dumneedeesci! voi vestiți gloria neamului românesc! . . . voi imi redați încă o clipă vieța pe care am jerfit'o pe altarul patriei! . . . (pîerdut din ce în ce) O! rațe bine făcătoare ale reînvierii unui neam vitéz! aureolă splendidă, care cu nimbul tēju de aur încingi fruntea oșténului biruitor! . . . fii pururi aducătoare aminte a celei mai mărețe ȓile din istoria României libere! . . . (Altă convulsione. Capul îi scapă pe brațul Mariei; ochii i se oprese în ochii ei. Maria plânge, cei d'împrejur cu totul mișcați privesc în diferite atitudini. Vioreanu dându-și sufletul cu ochii ȓintă în ochii Mariei.) Îȓi mulțumesc! (Móre.)

DOCTORUL

S'a sfîrșit!

IORGU

Doctore, pentru cinstea ce se cuvine acestui brav soldat, se cade să i-se cânte o vecinică pomenire în sfîntul locaș al Domnului clădit de Măria Sa Domnitorul la Poradim. — Ia măsuri să se transporte acolo corpul neînsufletit al acestui vitéz ofițer. (Brancardierii ridică încet cadavrul lui Vioreanu și es urmași de Doctor. Afară, imediat ce aú eșit brancardierii se aud trîmbițe de înmormîntare, cari dispar treptat. Toți cu capetele plecate rămân o clipă tăcuți. Mică pauză. În vremea asta Peneș cobóră singur și abătut de pe costă, cu mâna înfășurată într'o bucată de stég turcesc).

RODICA (vêgêndu-l se repede înaintea lui și-l îmbrăfișeză).

Peneș! Peneș!

MOȘ KIVU (vesel).

Nu-ȓi spuneam eú? (Toți fac cerc în prejurul lui Peneș care a încîntat pândă în fața scenei).

TĂEREL

Da bine, singur, frate Peneș?

PENEȘ

Singur, frate Costandine. Așă!...

... Din nouă câți eram
Și cu sergentul țece,
Rămas'am singur eu și am
În piept inima rece.

Crud e când intră prin stejari
Năprasnica secure,
De-abate toți copacii mari,
Din falnica pădure;
Dar vai de-a lumii neagră stea,
Când mórtea remilósă
Ca 'n codru viu, pătrunde ea,
Și când securea-î cósă.

Ah! Dar'ar Domnul să-mi îndrept
Acéstă mână ruptă,
Să-mi vindec rănile din piept
Să mă'ntore iar la luptă;
Căci nu-î mai scump nimica ađi,
Pe lumea pămîntéscă,
De cât un nume de vítéz
Și-o mórte vitejéscă!

(Cortina)

VERIFICAT
2017

FINELE PIESEI.

VERIFICAT
1987

BIBLIOTECA
Centrală
Universităţii
Bucureşti

